Թ.Զ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3917 — ՅՈՒՆՈՒԱՐ 20 / 1 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1899 — 20 ՐԱՄԶԱՆ 1316 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

در علیه ده غلطه (آره‌ولك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه
ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK.,
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղրշ
» » » վեցամսեայ. 70 »
» » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրգ
» » » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխարէն դիմաստամպի կամ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փոխարէն 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Մանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ

ՊԱՏԻՒ «ԲԱՐԵՐԱՐ»ՆԵՐ

Ազնուաշուքին ախտը Պոլսէն գաւառներուն փոխանցուած է, հոս ամէն ճաշակներու և ամէն անձնասիրութիւններու գոհացում տալէն ետքը։ Հիմա, որ և է նուիրատուութիւն չի ծանուցուիր գաւառէ մը առանց այդ ուռուցիկ մակդիրին՝ որ մէկ կողմէ մեծարուած ու միւս կողմէ հարատեւական՝ գնաց վերջապէս հեռաւոր ու միափառ միջավայրերու մէջ ապաստանիլ, նորութեան մը հրապոյրը ընծայելու վստահութեամբ,—քիչ մը նմանելով արդուզարդի այն առարկաներուն որոնք Բարիզի կամ Վիէննայի մէջ démodés ըլլալու մօտ, Բերայի վաճառատուները կը փոխադրուին ուր կը շլանանք անոնց վրայ։

Եւ այդ ախտէն անբաժան եղող տկարութիւն մը,— միշտ մեզի յատուկ,—ամենաշնչին նպաստի մը համար շնորհակալութիւններ շռայլելու, աննշան նուէր մը դրուատալից նամակներով հրապարակելու տկարութիւնը, անոր հետ կը ծաւալի ու կը ճարակի մինչև այն նահապետական անկիւնները ուր ատեն մը, մեր պապերը, բարեպաշտական ու բարեգործական մեծկակ գումարներ կը նուիրէին լուիկ մնիկի, առանց ձախ ձեռքին իմացնելու ինչ որ աջը կու տարուցանքը մերն է սակայն, կեդրոնինը, որ օրինակը տուաւ ու կը շարունակէ տալ գաւառներուն։ Թողունք Պոլիսը, ատեն ատեն չէ՞ք կարդար կեդրոնին այնքան մօտ ու այնքան քաղաքակիրթ քաղաք մը զրկուած ցուցակներ որոնց մէջ մատակարարի մը հաշուեցոյցին ճշդապահութեամբ կը յիշուին երկու զոյգ հացը, հինգ օխա խաղողը կամ տասը օխա թուզը զոր նուիրած են այս ինչ «բարեգութ» Տիկինը, այնինչ «ազնուասիրտ» Պարոնը,—և այս՝ գաւառի մը մէջ ուր խաղողին ու թուզին քաշը 10-20 փարան չ'անցնիր։ Համարատուութեան մը մանրակրկիտ ու խղճամիտ հանգամանքը կ'ըմբռնենք, տետրակի ձեւին տակ, որպէս զի ամէն մարդ գիտնայ իր տուածին դործածութիւնը։ բայց օրագիրներուն միջոցաւ, աշխարհի չորս անկիւնները հռչակելու բաղձանքը՝ այդ խղճամտութենէն բոլորովին տարբեր հոգածութեան մը տպաւորութիւնը կը թողու։ Հիւանդանոցը օրինակ մի՝ տաք մեղի։ անիկա բացառութիւն կը կազմէ և իրաւունք ունի այսպէս ընելու, իր հեռաւոր ու մերձաւոր բոլոր նուիրատուներուն իմացնելու համար թէ գրամ կամ իրեղէն՝ զրկուած նպաստները պատցած է։ առանց իր ցանկերուն հրատարակութեանը, ահագին ծախք և աշխատութիւն պիտի յատկացնէր թղթակցութիւններ կատարելու։

Այս խորհրդածութիւնները ներշնչեց ինծի առջի օրը գաւառային անկիւնէ մը հասած նամակ մը, թաղական Խորհուրդի կնիքով և դիւանի ստորագրութեամբ, որ նուիրական պարտականութիւն կը սեպէր ծանուցանել թէ «••• քաղքի երեւելիներէն ազնուաշուք ••• էֆէնտի, որ ասկէ առաջ գերեզմանատան շուրջը պատ քաշել տուած էր իր անձնական ծախքով, իր հանգուցեալ կողակցին յիշատակը յաւերժացնելու համար բարեհաճած է արձանագրութիւն մը քանդակել տալ այդ պատին ճակատը, և փոխարէն տարեկան 10 մէճիտ խոստանալ, որպէս զի տեղւոյն եկեղեցիին մէջ պատարագ մատուցուի տարին մէկ անգամ ի յիշատակ իր հանգուցելոյ»։

Այս տողերը ընդօրինակելով, թէեւ տեղի ու անձի անունները ջնջուած, նպատակ չունիմ բնաւ տկարացնել եղած նուիրատուութեան արժէքը։ դիւղական գերեզմանատան մը շուրջը որմափակելը բարեպաշտական ծառայութիւն մըն է և տարեկան 200 դրուշը իր նշանակութիւնը ունի գեղջուկ եկեղեցիի մը համար։ գովելի է այդ գաւառացի Հայուն այս բարի գործը որ ամուսնական գորովանքէ ներշնչուած է։ բայց Թաղականին նամակը, «երեւելին, ազնուաշուքը, յօրինակ այլոց»ը ջիղերու դպչող բան մը ունին որոնք ամէնէն առաջ թերեւս նոյն իսկ այդ փառաբանութեան առարկայ եղողին դժգոհութիւն պատճառեն։ Ինչպէս քննադատութեան՝ այնպէս ալ գովասանքի մէջ չափազանցութիւնը բաղձացուած նպատակէն բոլորովին կը հեռացնեն հասարակութիւնը։ Մեր Թաղականները, մեր Ազգապահանմները, մեր դրպրոցական ու եկեղեցական գործերու վարիչ մարմինները քիչ մը չափ դնել գիտնային իրենց շնորհակալութիւններուն՝ քանի մը կտոր գիրք կամ մէկ-երկու ոսկի նուիրողին։ եթէ անպատճառ հրատարակել պէտք է, դնեն երկու տողով ու վայելուչ պարզութեամբ թող գրեն, փոխանակ պրդտիկ «բարերար»ներու երամ մը արտադրել ու զլխու։

Օր չ'անցնիր որ եւրոպական թերթերու մէջ աչքերնուս չհանդիպին կտակներ, բարեգործութիւններ, առատաձեռն նուէրներ, կոկիկ կերպով ծանուցուած, առանց չղոմարարութեան, առանց ինապարծութեան։ Պարզութիւնը ի՞նչ ալուոր շրջանակ է այդ հրատարակութիւններուն համար։ Դեռ վերջերս «Ֆիկառօ»ն հարիւր տողով կը ծանուցանէր գաւառի մը մէջ մեռնող ֆրանսացիի մը կտակը որուն գումարը երեք հարիւր հազար ֆրանքը կ'անցնի՝ բարեգործական նպատակներու և աղքատներու յատկացուած։ Մեր մէջ՝ այս տեսակ պարագայի մը մէջ՝ նուէրընկալ մարմինները անբաւական պիտի գտնէին լրագիրներու էջերը ու պիտի ուզէին հատորի մը մէջ ամփոփել իրենց երախտագիտական զգացմանց հաւաստիքը։ դէթ այս ենթադրութիւնը ընելու կը մղէ զիս՝ տարեկան տասը մէճիտին համար սեղանիս վրայ գտնուած շնորհակալութեան պերճախօս նամակը։

Տ. Ա.

ԶՕՐԱՒՈՐ ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՄՈՆԲԷԼԻԷ, 24 յունվար.

Շատեր դեռ կը յիշեն անուշ Ինօտիի անունը, այն ֆրանսացի հովիւը որ գարմանալի յիշողութեամբ թուրանական ահագին գործողութիւններ կը կատարէր մտաւոր կերպով, և որու մասին ասկէ քանի մը տարի առաջ այնչափ գրուեցաւ Եւրոպական թերթերու մէջ և մեր օրագիրներն ալ ժամանակին քաղուածաբար բաւական տեղեկութիւններ տուին անոր վրայ։

Էթէ ոչ Ինօտիի հաւասար, բայց անկէ ոչ շատ պակաս յիշողութեամբ օժտուած մէկու մը փորձերը տեսնելու համար, Եւրէկ իրիկուն Մոնբէլիէի գիտական և բժշկական մեծ անձնաւորութիւնները հաւաքուեցան Համալսարանին մաթեմաթիքի սրահին մէջ։

Ժամը 8 ուկէսին, ամսիոն եւաս վայելչադէմ, բարձրահասակ երիտասարդ մը, հագիւ 28 տարեկան, Բէրիգէս Տիմանտի, ազգով Յոյն։

Նախ և առաջ քանի մը խօսքով բացատրեց թէ ի՞նչպէս ասկէ 6 տարի առաջ պատահմամբ վերահասու եղած է իր յիշելու զօրաւոր կարողութեան, երբ օր մը պէտք ունեցած է երկու մեծ թիւեր բազմապատկելու, ու քովը թուղթ չգտնուելուն՝ փորձած է մտքով կատարել գործողութիւնը և զարմանալով տեսած է իր յաջողութիւնը։ Անկէ յետոյ սկսած է այլ և այլ փորձեր ընել ինքն իրեն, և միշտ յաջղած է։ Ի վերջոյ Բարիզ եկած և ինքզինքը մեծ բժիշկներու փորձերուն ենթարկած է։ ի մէջ այլոց Տօքթէօր Շառքօ կարգ մը փորձեր ըրած և անոնց արդիւնքը կարեւոր հեղինակութեան մը միջոցաւ հրատարակած է։ Պ. Բէրիքլէս բացատրեց իր եւ ուրիշ զօրաւոր յիշողութիւններու տարբերութիւնը։ Երկուքի կը բաժնէ զանոնք. տեսողական յիշողութիւն (mémoire par vision) եւ լսողական յիշողութիւն (mémoire auditife)։ Առաջինին տէր անձերը, ինչպէս և ինքը, երբ թուաբանական ահագին գործողութիւններ կը կատարեն մտաւոր կերպով և կամ գրատախտակի վրայ գրուած հարիւրաւոր թիւերը կը կրկնեն ետեւէ ետեւ, քանի մը վայրկեան անոնց նայելէ ետքը, այսպիսիներուն յիշողութեան մէջ թիւերու ամբողջական պատկերը նոյնութեամբ նկարուած է։ և իրենց մտքին մէջ նկարուած գրատախտակի պատկերին վրայ կը կարդան թիւերը, ինչպէս պիտի կարդային բո՛ւն իսկ գրատախտակին վրայ։ Մինչդեռ երկրորդ տեսակ յիշողութեան տէր անձերը, ինչպէս է Ինօտի, ոչ է նկար մը չունին իրենց մտքին մէջ տպաւորուած, և թիւերը կը յիշեն ետեւէ ետեւ, ինչպէս պիտի յիշէին բառերու շարք մը, կամ ոտանաւոր մը, առանց աչքի առջեւ որ և է պատկեր մը ունենալու։

Եւ իր ըսածները ապացուցանելու համար, անմիջապէս սկսաւ շարք մը փորձեր կատարել։

1. Նախ՝ ներկայ եղողները մէյ մէկ թուանշան ըսելով՝ գրատախտակին վրայ քառակուսի մը կազմեց 25 թուանշաններէ, իւրաքանչիւր տողի վրայ 5 թուանշան գրելով։ Մէկ երկու վայրկեան վրան նայելէ ետքը, դարձաւ հասարակութեան եւ իւրաքանչիւր տողի թիւերը կարդաց ետեւէ ետեւ, առանց սխալի։ յետոյ նոյնը ըրաւ վերէն վար, վերէն վար, աջէն ձախ կարդալով և ի վերջոյ առաջին թուանշանէն սկսելով պարուրաձեւ կարդաց բոլոր թուանշանները՝ հանելով մինչեւ քառակուսիին կեդրոնը գտնուած թուանշանին։ ու յետոյ վայրկենապէս սկսաւ պատասխանել իրեն ուղղուած խառն ի խուռն հարցումներուն։ օրինակ, չորրորդ տողին երկրորդ թուանշանը, կամ երկրորդ տողի երրորդ թուանշանը ընել վայրկենապէս, յիշելով միանգամայն թէ ի՞նչ թիւերու մէջ կը գտնուի։ Վերջին երկու փորձերը պարզ ապացոյցներ են իր տեսողական յիշողութեան, վասն զի թուանշաններու ամբողջ քառակուսին տպաւորուած պէտք է ըլլայ իր մտքին մէջ, որպէս զի կարող ըլլայ վայրկենապէս ըսել իւրաքանչիւր թուանշանին տեղը, առանց պէտք ունենալու սկիզբէն բոլոր թուանշանները համրել, որպէս զի գտնէ անոնցմէ մէկուն տեղը, ինչպէս պիտի ընէր լսողական յիշողութիւն ունեցող մը։

2. Մէկ երկու վայրկեան մտածելով, գրատախտակին վրայ գրեց իրեն հարցուած հարիւրաւոր տարիներու քանի ժամ, վայրկեան և երկվայրկեան ունենալը, ինչ որ գրաւոր կերպով ալ տարօրինակ արագութեամբ հաշուեց տախտակին վրայ՝ ստուգելու համար։ արդիւնքը ճիշդ էր, նահանջ տարիներն իսկ միասին հաշուուած։

3. Տասէն տասնըհինգ թուանշաններէ բաղկացած քանի մը թիւեր գրատախտակին վրայ գրելէ և մէկ երկու վայրկեան անոնց նայելէ ետքը, հասարակութեան դառնալով՝ մտաւոր կերպով գրաւ անոնց գումարը և ապա իրեն տրուած նոյնչափ թուանշաններէ բաղկացած թիւ մը հանեց նոյն գումարը՝ քանի մը վայրկեանի մէջ։

4. Իր պատրաստած մէկ ցանկին միջոցաւ միտքը պահած է թէ ո եւ է տարեթիւ ո և է ամսաթիւին ինչ օր կը համապատասխանէ։ վայրկենապէս կը պատասխանէր իրեն ուղղուած հարցումներուն և ամէն պատասխաններն ալ ճիշդ էին։

Աւելորդ է ըսել թէ բոլոր խնդիրներն ալ հասարակութեան կողմէ կը տրուէին և միեւնոյն ատեն ուրիշ մը գրատախտակին վրայ գրաւոր կերպով կը կատարէր նոյն գործողութիւնները՝ ստուգելու համար։

5. Երբ ի վերջոյ ամբողջ գրատախտակը թիւերով լեցուեցաւ, քանի մը վայրկեան նայելէ ետքը, հասարակութեան դարձած սկսաւ ծայրէն բոլոր թուանշանները հատիկ հատիկ ըսել, մէկ երկու տեղ քիչ մը կենալով, տարակուսելով և ապա դարձեալ շարունակելով։ յետոյ նոյնը ըրաւ գրատախտակին հակառակ կողմէն սկսելով և թիւերը աջէն ձախ կարդալով։

6. Մտաւոր կերպով թիւերու ասիճանները գտաւ։ ինչպէս 86^3, 49^9, 4^2, 3^{23}, 7^{12} և հարիւր հազարաւոր թիւերու երկրորդ, երրորդ, հինգերորդ, վեցերորդ աստիճանի արմատները ըսաւ, մասցորդներով մէկտեղ։ նոյնպէս երկու մեծ թիւերու բաժանման գործողութիւն մը կատարեց, մնացորդով միասին դարձեալ։

Մէկ երկու պատահական պարագաներ ալ ապացուցին իր տեսողական յիշողութեան մասին ըսածները։ Բաժանման մը քանորդը նախ սխալ ըրաւ, և երբ իրեն ըսուեցաւ թէ սխալ է, քիչ մը խորհելէ ետքը ուղղեց։ բայց վերջը ամէն անգամ որ կը կրկնէր տախտակին վրայ դրուած թիւերը ծայրէ ծայր, միշտ կը սխալէր, ու առաջին անգամ դրած քանորդը կը յիշէր։ ուրեմն առաջին անգամուան քանորդն էր որ պատկերացած էր իր մտքին մէջ, և հիմա դժուար էր ջնջել զայն իր յիշողութենէն։

Երբ փորձերը լմնցան, ներկայ բնախօսներն ու բժիշկները, որոնք հիացմամբ հետեւած էին անոնց, շնորհաւորեցին զինքը իր յաջողութեանը համար, ու սկսան հարցումներ ընել իրեն, իր կարողութիւնը բնախօսական տեսակէտով քննելու հետաքրքրութեամբ։ Կ'ամփոփեմ հոս իր պատասխանները այդ հարցումներուն, որոնք ոչ նուազ հետաքրքրաշարժ կէտեր պարզեցին։

Իր յիշողութիւնը մասամբ ժառանգական ըլլալու է, որովհետև մայրն ալ խիստ լաւ յիշողութիւն ունի եղեր տարիներ առաջ պատահած դէպքերու մասին, իրենց ամենափոքր մանրամասնութիւններով։ Ինքը միայն թուանշաններու յիշողութիւն չէ որ ունի, հապա շատ լաւ կը յիշէ մինչև հիմա իր այցելած հարիւրաւոր քաղաքները՝ բոլոր մանրամասնութիւններով. առտուն կարդացած լրագիրը իրիկունը գրեթէ բառ առ բառ կրնայ կրկնել, և այլն։ Իր փորձերը ո՛և է յոգնութիւն չեն պատճառեր իրեն։ ընդհակառակը աւելի առոյգ կը զգայ ինքզինքը անոնցմէ ետքը։ Գործողութիւններու ատեն իր շուրջը պատահած ո՛և է աղմուկ չի խանգարեր զինքը։

Ն. ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

ՄՇՈՅ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ

ԲԱՆԱՔԱՂՆ ՈՒ ՌԱՄԻԿԸ

Նոր տարին—Քրիստոնէական ամանորը—հաւասար ոգեւորութեամբ չի տօնուիր ինչպէս են Տեառնընդառաջ, Մարտ 20ի գարնանամուտը (1), Համբարձումն ու Վարդավառը, եւն. ռամիկներու մէջ, ուստի՞նքան հանդիսաւոր աւանդութիւններ չի բերեր մեզ, գէթ ի Մուշ, որ կարելի է ըսել որքանն է մեր պապենական բնատոհմիկ աւանդութիւններուն ու բարքերուն։ Հո՛ս մեր շինականներուն մէջ, ուր աւելի խնամքով կը պահուին ու կը շարունակուին գրոց-բրոց (2) ծէսեր ու սովորոյթներ, Նոր տարին առաւելապէս կը հետաքրքրէ նախ մանուկ դասը, և ապա աւանդապահ կին արմատները, եւն.։ Նոր տարին, Նոր օրը դեռ չյաջողած, մէկ երկու օր առաջ վվլուկը կը սկսի մանուկներու մէջ։ Ժողովուրդը և թէ մանուկները տարեմուտը կ'անուանեն կախընդող, կամ կալօ որոնց մասին յետոյ կը խօսինք։ Կախընդին համար գեղջուկները կանուխ, կամ քանի մը օր առաջ պատրաստութիւններ կը տեսնեն և այդ պատրաստութիւնները կը վերաբերին ուտեստի զանազան նիւթերու, որոնց մէջ առաջին տեղը կը բռնէ մրգեղէնը՝ որ ինչպէս յայտնի է, դաշտի գիւղերու մէջ չգտնուելուն, գեղջուկը կը պարտի զայն ձեռք բերել հարաւային լեռնաստանի ժողովրդենէն կամ քաղքէն, և պատրաստ ունենալ տարեմուտին, դիրար կախընդելու համար, ինչպէս կ'ըսեն. ու կախընդցուն պէտք է խաղցր-անուշ ըլլայ, որպէս զի յաջողդ տարիին մէջ սիրտեր ու հոգիներ իրարու վրայ քաղցրանան, թէ՛ մանաւորին ու թէ՛ համայնքին։

Բոլորուող տարիին վերջընթեր իրիկունը մանուկները կազմելով իրենց համար մրգեղէն, եւն. առնելու ամանները, ինչպէս տոպրակ, բուճեր (չորաց) քսակ, և այլն, որոնց բերաններէն կապուած են երկար թելեր, աշմուշէն (3) յետոյ երբ հրագները կը վառին, անոնք խումբեր կազմած տանիքի-կտուրի երդիքներու վրայէն տան մէջ կը կախեն իրենց տոպրակները, և միաձայն հետեւեալ հագներգը կ'երգեն.

Կախընդող, տող ու տող
Կայներ եմ տանի պօղզ (4)
Հաս մը քալիֆ—կախընդող
Քամին բռուց զիմ ֆօղզ (5)։

Մեծ մասամբ, նոր տարիի համար կը պատրաստեն սիսեռի աղանց (6) զոր մրգեղէններուն հետ խառն կը լեցնեն տղոց տոպրակները, ու ձէն կու տան. զոր ետ քաշելով ուտելն չէն, բարովխրով նոր տարի։ մեծին պղտիկին հաւասարական մաղթելով կ'անցնին։ Մանուկներու կողմէ, այս է նոր տարուայ շնորհաւորանքը։ Իսկ աւելի տարեց պատանիները, ուրիշ օրին կը սարքեն, անոնք խումբեր կը կազմեն և իրենցմէ բամբասակը (7) ցուցանիմ (8) կը չինեն։ Անոր կը հագցնեն լպուտնակ (9) երկար ապա (10), լայն անդրավարտիկ-շալվար, այնպէս որ փողերը ծնգներէն վեր կենան, որուն խոնչանը ցուցանիմի պարանոցին պիտի ժրուի, ու թելերը անոր կողմնակի ծակոտիքներէն դուրս կը հանեն։ Ոչխարի սեւ մորթ մը գնդուղի (11) նման գլխէն կ'անցընեն, որ կը ծածկէ կուրծքը ու մէջքը։ Երեսին տեղ, ալիւրով կը գծեն անոր դէմքը, և վզէն կախ կ'անեն քանի մը խոշոր բոժոժներ, կամ զանգուլակներ, որ հնուց ցուցանքներու համար յատուկ կը պահուէին։ Այս ցուցանքը կ'անուանեն կալօ, շատ անգամ տարեմուտն ալ նոյն անունով կը մկրտեն։ Կազմ ու պատրաստ ըլլալէ յետոյ փողոցը կ'ելլեն աղաղակներով և ուղղակի տները կ'երթան։ Իւրաքանչիւր տուն չմտած, անոնց կարապետը կը շտապէ և կալոյի գալուստը կը հնչեցնէ։ Ահա բոլոր տնեցիներ ոտքի վրայ, կը հասնին ցուցանքաւորներն ալ։ Կալօն իր բոժոժներով կարգ մը հաստատական շարժումներ ընելէ յետոյ գետինը կը պառկի, ու պահ մը լռութիւն կը տիրէ։ Ընկերներէն մէկը առաջ անցնելով կը հարցնէ.—«Կալօ՛ ի՞նչ կ'ուզես»։—«Կ'ուզեմ պղերուր, կ'ուզեմ սոխ, կ'ուզեմ բուլ, կ'ուզեմ՛էֆ ալն.» (պահք ըլլալուն, ուտելի վերաբերեալ բան չեն ուզեր), մինչ անոնք կը հարցաքննին։ միւս կողմէ տանտիկինը սրտին անցածը կը լեցնէ ցուցանքի տոպրակը, և խումբը կը մեկնի շաղակրատելով ու կանչուրտուքներով։ Անոնց կը յաջորդեն ուրիշներ ալ մինչեւ նուագընցման (12), ու բոլոր գիւղը աղմուկով կը լեցնեն։ Եթէ ցուցանքներէն երկուքը ետեւէ ետեւ մէկ տուն հանին, այն ատեն երկու կալօները պիտի գօտեմարտին ուշադիր ուշադրաւոր տոպրակը կը գրաւուի։ Կալօներու խումբերը գիւղերն իրենց յատկացեալ տեղերը կ'երթան, ուր տարկոց կ'ընեն հաւաքածոյուտեստի նիւթերով ու մինչեւ լոյս կը պարեն, կ'երգեն, կ'ուրախանան։

Նոր տարիի առաւօտը, կարգը էրիկ մարդոց, մեծ մարդոց կամ համբաներուն է. գիւղը՝ բնականաբար քանի մը շրջանակի կը վերաբերի, իւրաքանչիւր շրջանակի համբան ունի ախոռ։ Հոն կը հաւաքուին իր դրկիցները, գիւնեխում կ'ընեն, կիխաներ (13) պարսպելով նոր տարիին։ Այն օրը, ամէն մէկ տուն, կարողութեանը չափով կախընդի կերակուր կ'եփեն։ Զեթով թավահաց, կանեփէ հատիկ ձոջուր, կաղամբէ բռնուածք, կամ անոր թփով փիլաւ, ըուլով ֆիւթքա, եւն., նախընթաց օրուընէ եփած ու պաղ։ Ամէն մէկը մէկ երկու և աւելի ամաններ բերել կու տան։ երկար սեղանը կը շտկուի ախոռին բուխերիքին առջեւէն, և ներկաները անխտիր կը ճաշեն։ Բարի նոր տարի եղնի աշխարհին, եւ եսի ֆօքիկ (14) մեզի, ու կը կախընդեն իրար շամիչով, պատեզով, սիսեռ աղանցով. նուռով, եւն. ինչ որ գտնուի։ Շատերը գիւնեխում կը շարունակեն մինչեւ երեկոյ։ Աւելի հին ատեանները՝ խումբերով համայից տուները կ'երթային ու գիւնեխումով կը շնորհաւորէին զիրար։ Հիմայ այս սովորոյթները չի կան։ Կնիկները այս հրապարակային շնորհաւորութեանց չեն մասնակցիր. տան տիկինը իր տան մեծ ու փոքր անդամները կը կախընդէ մրգեղէններով, կամ աղանցով։ Նշանուած հարսի, փեսայի, կամ նոր հարսներու ու փեսաներու ծնողքները, նոր տարիին, պարտաւոր են իրարու կաղանդցու նուէրներ զրկել, տնէ տուն, կամ գեղէ գեղ, եւն.։

Կախընդո՛ղ, ինչպէս ստուգաբանել։ կախ-հան-թուզ, կախ հան դո՞ւրս, թէ այլ ինչ։ հնագէտները թող լուծեն։ Գրական ոչխարհը նոր տարին կ'ընդունի կաղանդ բառով. իսկ մերը էապէս կաղանդ չէ, այլ կախանդ, անշուշտ կախուած տոպրակներէն անուն առած։ Սա կախընդող բառը ինծի խորդ կը հնչէ, ինչ տեսակ աղաւաղում է։ Այս մասին, քանի մը դաւառներու աւանդութիւնները հաւաքած էի ժամանակին։ Իմ նպատակս հաւաքել է մնացեալները բանաստիներուն։

Հաւաքելն ալ շատ դիւրին կը կարծէք։ Իրաւ է թէ նախնիք երկիւղած եւ նախանձախնդիր էին մեծօրէքներէ կտակուած աւանդութիւններուն, իրր նուիրական ինչ՝ նշանախնդ մը իսկ դանց չէին առներ։ Այժմ, այնպէս չէ։ Ամէն ինչ փոխուած, աղաւաղուած, մեծագոյն մասը յապաւուած, մոռցուած փշրանքներ միայն մնացեր են, զանոնք ռամիկէն գրի առնելու դժուարութիւններ կան։ Այս՛, անոնցմէ շատերը, կը դժուարին գրել տալ իրենց նախապաշարումները, աւանդութիւնները, եւն։ Իմաստակներու երեսէ, անիկա տեսակ մը տպաւորութիւն կրած է, որ կը կարծէ թէ հնահաւաքը տնպատճառ զինքը ծաղրելու համար կը դրէ բրոց խօսքեր։ Բան չուներս, համոզէ։ Հիմայ բանաքաղը՝ դիւրութիւն չունի՝ առանց ասոր անոր դիմելու աւանդական խաղերուն, ցուցանքներուն հանդիսատես և ասացուածքներուն ունկնդիր ըլլալով փնտռածը ժողվելու։ Ինչ որ կան, ծերերու և պառաւներու քովն են ընդհանրապէս, տ՛հ եկուր, անոնց լեզուն հանել տուր։ Շիտակ կ'ըսեն, ծերերու ուշ ու համն գացած կ'ըլլայ, միայն երբեմն կրնան ոգեւորիլ, երբ որ զաւակ կամ թոռ ամուսնացնեն, եթէ ոչ, անողոքելի են։ Մէկը տեսայ սակայն տղանդաւոր ծերուկ մը, Մշոյ Խարց գեղացի Բրէն։ Ո՜հ, Եղոմբոս մըն էր, եթէ այն մեծ ուղեղը մշակուած ըլլար։ Հին աւանդութեանց գանձարան մը եղած է ատենօք, Մշոյ գաւառաբարբառին համար, կրնանք ըսել հեղինակ մը կ'արժէ։ Աղքատացեր ու ծերացեր է, սիրայօժար կը խօսէր, ինչ որ յիշէր։ Չնկատեցի որ իր սուր միտքը բթացեր էր։

ՈՒԽՏԱՒՈՐ

(1) Բստ հին տումարի, (2) Անգիր.— (3) Վերջալուսին յաջորդող մութը.—(4) Տանիքի ծայր.—(5) Բրդէ գլխարկ.—(6) Բոված սիսեռ.— (7) Երգիծարան.— (8) Հրէշային կերպարանք.—(9) Թաղիք գործող Շատախցիներ.—(10) Բրդէ չինուած վերարկու.—(11) Վէզարաձեւ.—(12) Ձբրագները մարելու ատեն.— (13) Գինիի հողէ բաժակ.—(14) Թելի մը ծայրը, ամէնէն վերջ.— (15) Զանձրանալ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ՀԱՆՐԻ-ՐԻՔՆԱՔԻ ԴԱՏԸ

Առջի շաբաթ օր Բարիզի մէջ սկսաւ անձնասպան գեղապետ Հանրիի այրիին՝ Ժօզէֆ Ռէյնաքի դէմ բացած դատը, որ Ֆրանսական ոստանին կարեւորագոյն դէպքն է այս պահուս։ Դատին ծնունդ տուող պարագաները մասամբ ծանօթ են թէեւ մեր ընթերցողներուն, բայց հոս կրկին պիտի յիշատակենք զանոնք, քանի որ ամբողջ դատավարութեան հիմը կը կազմեն։

Առջի տարուան դեկտ. 6ին, Ժօզէֆ Ռէյնաք, Բարիզի ամէնէն կորովի եւ ամէնէն աւելի տրամաբանութիւն ունեցող օրագրողներէն մէկը՝ Սիեկի մէջ կը հրատարակէր՝ Էսքերհազի եւ Հանրի վերնագրով յօդուած մը՝ որուն մէջ կը գըտնուէին հետեւեալ պարբերութիւնները.

1.—«Ինդիր է միայն գիտնալ թէ որո՞նք են մատնիչները։ Արդ, մինչեւ այսօր երկու հատ կան միայն, որոնք ստուգուած ըլլան. Էսթէրհազի և Հանրի։ Կրնամ հիմա ըսել թէ իմ այն կարծիքս որով Հանրիին Էսթէրհազիի մեղսակիցը ըլլալն էի յայտնած, ճշմարտութիւն մը եղած է ալ։» 2.—«...եւ Հանրի, Էսթէրհազիի հետ գործի կը սկսի։ Այդ տարուան մէջ է որ երկու մատնիչներն ու Շվարցքոբէն լաւագոյն հունձքերնին ըրին։ Շվարցքոբէն տեղեկութիւններ, և Հանրի ու Էսթէրհազի ալ դրամ, գրեթէ 100 հազար ֆրանք։»

Այդ միջոցին Հանրի ինքզինքը սպանած էր արդէն Շէռշ-Միտիի բանտին մէջ. բայց անոր բարեկամները յօդուածը նախատալից գտան իր այրիին ու զաւկին համար, և բաւական վարանումներէ ետքը, համոզեցին վերջապէս այրի տիկին Հանրին՝ որ դատ բանայ Պ. Ժօզէֆ Ռէյնաքի դէմ։ Վերջին եւրոպական յունվար 10ին, Պ. Ռէյնաք և Սիեկի կոչնագիր ընդունեցան եղեռնագատ ատեանին ներկայանալու, և ճիշդ այդ դատն է որ կը սկսի Բարիզի մէջ, և որուն պիտի հետեւինք յաջորդաբար, օրը օրին ամփոփելով դատին գլխաւոր պարագաները։ Պզտիկ նօթ մըն ալ, և այնինք դատին սկզբնական մանրամասնութեանց։ Տիկին Հանրի այս դատը կը բանայ Պ. Ռէյնաքի դէմ, չէ թէ իր անձնական ծախքով,—ինչ որ չպիտի կրնար երբեք ընել, քանի որ Հանրի հարուստ չէր,—հապա ժողովրդային հանգանակութեամբ մը որուն՝ վերաբերութեան հակառակ և հակահրեայ թերթ մը Տուիմոնի Լիպրը Բառօլը ձեռնարկեց և ուրիկ 200,000 ֆրանքի մօտ գումար մը գոյացաւ։

* * *

Այս դատին մէջ, Տիկին Հանրի դեռ չէ որոշած այն միաստուգ հաւուցումը, զոր պիտի պահանջէ Պ. Ռէյնաքէն. այդ կէտը իր և փաստաբանին միջեւ որոշուի դատավարութենէն անմիջապէս ետքը, երբ ալ վճիռը տրուած ըլլայ, ի նպաստ իրեն անշուշտ։

Դատին սկզբնական մանրամասնութեանց մէջ, յիշատակել պէտք է նաեւ սա պարագան. դատավարութեան միջոցին

ցին պիտի լսուին բազմաթիւ վկաներ, որոնց մէջ կը գտնուին շատ մը նախկին նախարարներ ալ, ինչպէս Պ. Պ. Պարթու, Բուանքաւէ, Տըվէլ, Հանոթօ և արդի Դահլիճին պետը՝ Պ. Շառլ Տիւրիւի. այն պարագային՝ ուր ասոնք մերժեն հրապարակաւ ընել այն յայտարարութիւնները՝ զորս ըրած են Վճռաբեկ ատեանին առջեւ, Պ. Ռէյնաք և իր փաստաբանները պիտի առարկեն թէ իրենց պաշտպանելուած կարծիքին համար փնտռած փաստերնին չպիտի կրնան երեւան հանել, անկողմնակալութեան, ճշմարտութեան և անկախութեան պահանջած պայմաններուն մէջ։ Ասկէ զատ, պիտի առաջարկեն սպասել Վճռաբեկ Ատեանին քննութեանց հրատարակման, որ Պ. Ժողէֆ Ռէյնաքի և Սիեֆլի կարծիքները հաստատող փաստի բաւարար տարրեր երեւան պիտի հանէ։ Հետեւաբար, ամբաստանուած կողմը պիտի պահանջէ յետաձգել դատավարութիւնը՝ մինչեւ Տրէյֆիւսի գործին վերջանալուն։

Խնդիր է գտնել թէ եղեռնադատ ատեանը ինչ պիտի ընէ այդ պարագային. հիմակուց իսկ կ'ըսեն թէ անմիջական դատավարութեան պիտի սկսի. ենթադրութիւն մը՝ զոր կրնանք ստոյգ համարել, քանի որ ճիշդ այդպէս պատահեցաւ Զոլայի դատին ատեն ալ։

Դատավարութեան միջոցին, — որ առնուազն ամիս մը կը տեւէ, — ոստիկանական խիստ հսկողութիւններ ձեռք պիտի առնուին, անկարգութեանց տեղի չտալու համար։ Ինչպէս Զոլայի դատավարութեան միջոցին եղած էր, յիսուն քաղաքապահ ձիաւորներ, երկու գումարտակ հետիոտն նոյն զինուորներէն և 100 ոստիկան հաւաքուած են Եղեռնադատ ատեանին շուրջը, միեւնոյն միջոցները ձեռք առնուած են դատավարութեան սրահին մէջ ալ, անհնարաւոր միջադէպներու առաջքը կարենալ առնելու համար։

ԽԱՐԲԵՐԴԻ ՈՐԲԱՆՈՑԸ

Խարբերդի Խուլէվանքի Ազգ. Որբանոցին տասներեք ամսուան (1897-1898) մանրամասն հաշուեցոյցը զրկուած է Պատրիարքարան, որուն մէկ ամփոփումն ալ մեզ հաղորդուած ըլլալով Հոգաբարձութեանը կողմէ, կը փութանք հրատարակել.

Մուտք

Խուլէվանուց պարտէզէն կտրուած փայտի արժէքը	Ղրշ. 4,000
Խուլէվանուց 97-98 տարիներու հողային հասոյթէն	1,871
Ամերիկայի հայ գաղթականաց կողմէ զրկուած նպաստ	7,452
Ամերիկայի Ուսդէր քաղքի Որբանոցի Միութեան և Տիկնանց Գրադարանի միութեան կողմէ որդեգրուած երկու որբերու տարեթոշակը	1,296
Պատրիարքարանի կողմէ Որբանոցի սահմանուած ամսաթոշակը՝ (13 ամսուան թոշակը)	21,060
Որբանոցի նախապատրաստութեան համար Պատրիարքարանէ զրկուած նպաստը	3,240
Որբանոցի բացման հանդէսէն	2,932
Տեղային հանգանակութենէ գոյացած նուէրէ	20,726
Մնացորդ պարք վճարելի	366
	64,943

Ելք

Խուլէվանուց մէջ հաստատուած Որբանոցի շինութեան ծախքերուն վճարուած	31,724
Որբանոցի կահաւորման, կահ կարասեաց և գնուած կենդանեաց համար վճարուած	6,706
Պաշտօնէից և սպասաւորաց 13 ամսեայ թոշակները	4,692
33 որբերու և սպասաւորներու զգեստեղինաց համար	5,436
Որբերու ուտեստին վճարուած 13 ամսուան համար	16,385
Գումար	64,943

Վերոյնշանակեալ վաթսունը չորս հազար ինը հարիւր քառասուն երեք ղրշ. ի եկամուտ մը ունեցած է Որբանոցը և այս եկամուտ ծախսուած է Որբանոցի շինչին, կահաւորման, որոց ուտեստին և հանդերձեղինաց, ինչպէս նիւթի սիւնակը կը ցուցնէ։ Հետեւաբար Որբանոցի շինութեան և բացման օրէն սկսեալ Հոգաբարձութիւնս 13 ամսուան համար 64,943 ղրշ. ի զուտ գումար մը ընդհ. ծախք ըրած ըլլալը կը հաստատէ։

Հոգաբարձութիւն Խուլէ վանուց
Որբանոցին Խարբերդի
Նախագահ
Առաջն. Հայոց Խարբերդի
ՊՆՏՐՈՍ ՎՐԴՊ. ԲԱԳԴԱՍԱՐԵԱՆ
Անդամք
Ն. Պ. ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ Մ. Տ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ
98 Դեկտ. 31 Խարբերդ-Մեզրէ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ
ՏՓԲ. Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆԻ
Դրուատեալ եւ յանձնարարեալ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴՔՆ
Կարեւոր գործ ամէն մարդու համար
ԳԻՆ 25 ՂՐՇ.
Կը գտնուի ամէն գրավաճառաց քով. կեդրոնատեղին է Պէրպէրեան Տպարան (Էսկի Զապթիէ մատսէսի թիւ 61). կեդրոնատեղին զրկուած 25 ղրշ. թղթատարական փուլի կամ հինգուկէս ֆր. նոց մանսաթասքի փոխարէն կը ստացուի թղթատարով մէկ օրինակ։
Վարժարանաց և մեծաքանակ գնողներու համար մասնաւոր զեղչ։
228 10—10

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱԶԱՏԱԿԱՆՆԵՐԸ.— Տեսպահ Լոնտոնի թղթակիցը հետեւեալը կը գրէ.

«Անգլիոյ Խորհրդարանը տասը օրէն պիտի գումարուի, և այս տարի, հաւանօրէն, պահպանողական կամ նախարարական կուսակցութիւնը իր դէմը պիտի գտնէ անգլուս կուսակցութիւն մը որ անկարող է կազմակերպեալ և միաձայն ընդդիմութիւն մը ընելու։ Արդէն անցեալ տարի ալ այսպէս էր մինչեւ մէկ ատենաւոր, բայց այն ատեն Երեսփ. Ժողովին մէջ ազատականները կազմակերպութեան պէս բան մը ունէին. Սըր Ուիլիէմ Հարքորդի հոն էր, պետ էր և իր կուսակցութեան տրամադրութեան տակ կը դնէր՝ խորհրդարանական ճարպիկութեան համար իր անբաղդատելի հմտութիւնը։ Պ. Ճոն Մորլի ալ կ'օգնէր Սըր Ուիլիէմ Հարքորդի. ազատականները այս երկուքէն առաջնորդուելով քանի մը բուռն յարձակումներ ըրին։ Հիմա Սըր Ուիլիէմ Հարքորդ, վհատած և տեսնելով որ իր կուսակիցները ալ՝ եղած կերպով իրեն չեն հետեւիր և չեն հնազանդիր, հրաժարած է կուսակցապետութենէն։ Պ. Մորլի ալ իր պետին հետ քաշուած է, վերջնապէս յայտարարելով թէ այլ ևս պիտի չմասնակցի ազատականները վարելու գործին. հետեւաբար ատոնք այլ ևս պետ մը չունին։ Ընդհանուր զարմացում առաջ բերաւ, գլխաւորաբար օտար երկիրներու մէջ, որ պարագան թէ վերջին տագնապին ատեն Լորտ Ռոզպէրիի խօսած ճառերու յաջողութենէն ետքը, ազատականները բնաւ համակրութիւն չյայտնեցին նախորդ նախարարապետին, Սըր Ուիլիէմ Հարքորդի հրաժարականէն ետքը։ Ճշմարտութիւնը սա է թէ Լորտ Ռոզպէրի ազատականներու մեծ մասին «Սիրուած անձնաւորութիւնը» չէ։ Ասոր համար քանի մը պատճառներ կան։ որոնցմէ ոմանք քաղաքական են և միւսները զգացումի։ Սկսինք այս վերջիններէն, որովհետեւ ատոնք թէև նուազ կարեւոր են, բայց մինչեւ մէկ ատենաւոր զօրաւոր են, գիտնալով որ զգացումը մեծ դեր կը խաղայ քաղաքականութեան մէջ նոյն իսկ Անգլիա։ Ազատականները չատ տրամադիր չեն իրենց իբրև պետ ընտրելու քաղաքական անձնաւորութիւն մը որուն համար հոկտ.էն սկսեալ Սբանսարս և Թայմզ և պահպանողական ուրիշ լրագիրներ ծանուցին թէ ազատականներու ապագայ պետն է։ Ինչո՞ւ համար, կ'ըսեն, պահպանողականներուն ձեռքէն ընդունինք մեր պետը։ Անժխտելի իրողութիւն մըն է թէ այն խանդաղատութիւնը որով պահպանողական լրագիրները ծանուցին թէ Լորտ Ռոզպէրի ազատականներուն ապագայ պետն է, պատճառ եղաւ որ Լորտը նոյն կուսակցութեան մէջ համակրութիւնը կորսնցուց։ Ատկէ կը հետեւցուի թէ պահպանողականները դիտմամբ այդպէս ըրին, որպէս զի ահարկու հակառակորդի մը վարկը կոտրել տան։

«Գալով քաղաքական պատճառներուն, առաջինը սա է թէ ազատականները չեն ուզեր Լորտերու ժողովին պատկանող պետ մը ունենալ. կ'ըսեն թէ քանի որ խորհրդարանական ճշմարիտ աշխատութիւնը Երեսփ. Ժողովին մէջ կը կատարուի, ուրեմն պէտք է այդ ժողովին մէջ ըլլայ իրենց պետը։ Լորտ Ռոզպէրիի դէմ եղած ուրիշ կէտ մըն ալ սա է թէ ազատականներէն շատը ծայրայեղ ազգասէր մը (ճինկօ) կը նկատեն զայն։ Իրաւացի կամ անիրաւ քիչ մը յարձակողական գաղափարներ կը վերագրեն անոր արտաքին և գաղթային քաղաքականութեան մէջ. արդ, ազատականները եթէ «կայսերականութեան» հետեւող են, յարձակողական չեն, դէթ մեծամասնութիւնը։ Լորտ Ռոզպէրի շատ բացայայտ կերպով յայտնած է իր կարծիքը՝ Իրանցի ինքնօրէնութեան խնդրին համար։ Ցայտարարած է որ այն ատեն միայն կարելի կ'ըլլայ երբ գլխաւոր ընկերակիցը, այսինքն Անգլիան, հաւանի, ինչ որ ըսել է թէ այդ ծրագիրը բոլորովին անիրականալի է։ Հակառակ այս ամէնուն, Լորտ Ռոզպէրի, որ իր անհատական կացութեամբը, գործերու մէջ ունեցած փորձառութեամբը և իր քաղաքագիտական ճարտարութեամբը շատ վեր է հիմակուան ընտրելիներէն, ազատականներուն մէջ շատ կուսակիցներ ունի. բայց զօրաւոր ընդդիմութեան մը պէտք է յաղթէ, և այս պատճառով է որ քիչ մը առաջ երթալէ ետքը, իրաց կացութիւնը քննած և իրեն համար կանխահաս նկատած է մեծ գործի մը ձեռնարկելը։ Այսպէս կարելի է մեկնել իր հիմակուան լռութիւնը, մեծ գործունէութիւն մը ցոյց տալէ ետքը։»

—Այս չաբթու ազգային-ազատականներու ակումբին մէջ մի թիկնոյ մը գումարուեցաւ Լորտ Բարինկթընի նախագահութեամբ։ Անուղղակի կերպով խորհրդակցութիւններ կատարուեցան ազատական կուսակցութեան վարչութեանը և քաղաքականութեանը վրայ։ Խորհրդակցութիւններէն կարծեաց անհամաձայնութիւն երեւան եկաւ, այնչափ որ ներկաները մեկնեցան առանց եզրակացութեան մը յանգելու։ Ուրեմն ազատական կուսակցութիւնը՝ Խորհրդարանի նստաշրջանը երբ սկսի, առանց պետի և առանց քաղաքականութեան պիտի ներկայանայ և դէպքերուն վրայ յոյս դրած պիտի ըլլայ պետ մը ընտրելու և որոշ քաղաքականութիւն մը դնելու համար։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.—Սըր Մ. Հուայթ Բիսլիի ճառը.—Անգլիոյ ներքին գործոց նախարար Սըր Մ. Հուայթ Բիսլի հինգշաբթի իրիկուն ճառ մը խօսեցաւ գումարման մը մէջ։ Վերին Նեղոսի խնդրին վրայ խօսելով ըսաւ թէ Անգլիա եթէ առանձին կը գործէ հոն, պատճառը սա է թէ միւս տէրութիւնները, մանաւանդ Ֆրանսա, չուզեցին իրեն միանալ։ Նախարարը Թուեց Անգլիոյ այդ գործին առաջ բերած բարիքները։ Այդ տեղին հմայմար, բաւ, Սուանքի նահանգներուն գրաւումը մահու և կենաց խնդիր էր։ «Եղաւ ժամանակ մը, յարեց Սըր Մ. Հուայթ Բիսլի, ուր Ֆրանսական մամուլին մեզի դէմ գործածած բուռն լեզուին պատճառաւ և գաղթային կուսակցութեան և քաղաքականութեամբ զբաղող քանի մը մարդերու ազդեցութեանը տակ, Ֆաշոտայի խնդրին կարգադրութիւնը դժուար նկատուեցաւ. բայց Ֆրանսական կառավարութեան իմաստուն չափաւորութեանը և բրիտանական ժողովրդին ընթացքին շնորհիւ, այդ խնդիրը բարեկամաբար կարգադրուեցաւ՝ Ֆրանսայի համար առանց ո և է ստորութեան։ (Շա՛տ աղէկ։) Ֆրանսացիները, որոնց փայլուն յաղթութիւններուն վրայ Անգլիացիները կը աքանչանան, ամէնէն վերջին ազգն են որոնց հետ Անգլիա պատերազմիլ ուզէ։ (Շատ աղէկ։) Բայց մենք ստիպուած ենք պահպանել մեր արդար իրաւունքները։ Միջազգային գործերու մէջ ամէնէն աւելի անկեղծութիւն պէտք է, և Պ. Տէլքասէ, Ֆրանսական Երեսփ. Ժողովին առջեւ գովեց մեր ընթացքը։ Գալով սահմանագլուխներուն դծման ուսկսի խնդիրներուն, որպէս են Պահր-էլ-Կազալ և ափրիկեան ուրիշ երկիրներ, իրրեւ գործին քիչ շատ հմուտ, կրնամ ըսել թէ կարգադրութիւն մը չատ հնարաւոր է։ Ֆրանսայի հետ առկախ եղած միւս խնդիրներուն համար ալ նոյնը կրնամ ըսել։» (Մափահարութիւններ։)

Նախարարը ըսաւ թէ Անգլիա պատճառներ ունի գանգատելու որ Ֆրանսա իր բոլոր յանձնառութիւնները չէ գործադրած Մատակասքարի մէջ։ Սըր Մ. Հուայթ Բիսլի յոյս յայտնեց թէ Նիւ Ֆաունտլէնտի խնդիրն ալ դիւրութեամբ կը կարգադրուի։ «Անգլիոյ համար, յարեց, բացարձակապէս անհրաժեշտ է զօրաւոր նաւատորմ մը ունենալ, ինչպէս հաստատեց Ֆաշոտայի միջադէպը։ Մովի վրայ մեր դերակշռութիւնն էր որ այդ պարագային մէջ խաղաղութիւնը պահպանեց։»

Նախարարը ծայրայեղ ազգասէրներուն (ճինկօ) համար ըսաւ թէ «կայսերականութեան» հետեւողներ են որոնք կը հաւատան Անգլիոյ զօրութեան բարիքներուն, կ'ուրախանան բրիտանական տէրութեան զօրութեանը վրայ. կը ճանչնան մեր վաճառականութիւնը պաշտպանելու պէտքը և շատ չեն վախնար այն վտանգներէն որոնց պէտք է ենթարկուիլ Անգլիոյ իրաւունքները պաշտպանելու համար։ (Մափահարութիւններ։)

—Սիեֆլ կ'ըսէ թէ Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին այս չաբթուան վիճաբանութիւնները, արտաքին քաղաքականութեան վրայ, մեծապէս նպաստած են Ֆրանսայի և Անգլիոյ միջեւ կատարուած բանակցութեանց դիւրացման։ Երկու երկիրներու ներկայացուցիչներուն վերջին տեսակցութեանը միջոցին վիճաբանելի խնդիրները ճշդուեր են և հիմակուընէ կարելի է գաղափար մը կազմել լուծման պայմաններուն վրայ։ Բանակցութիւնները գլխաւորաբար կը կատարուին Ափրիկեան խնդիրներուն վրայ։ Նիւ Ֆաունտլէնտի և Մատակասքարի վրայ բնաւ չէ խօսուած։ Հիմա բանակցութեանց ամէնէն գլխաւոր նիւթն է Պահր-էլ-Կազալ։ Երկու կողմէն հաշտարար ոգի մը ցոյց կը տրուի։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՆՈՒԱՐԱՐԱՊԵՏԸ.—Գերմանիոյ նախարարապետ Հոէնլոէ իշխանին համար ըսուեցաւ թէ իր ծննդեան ութսուներորդ տարեդարձէն ետքը, այսինքն յառաջիկայ մարտին, պիտի հրաժարի պաշտօնէն։ Պէրլինէն կը գրեն Տէպահ թէ իշխանը բնաւ մտադիր չէ հրաժարելու, ոչ հիմա և ոչ ալ մարտին։ «Նախարարապետը, կը յարէ թղթակիցը, հինգ-վեց տարի առաջուան պէս առոյգ է։ Վերջին անգամ տեսայ խորհրդարանական երեկոյթի մը մէջ որուն հրաւիրուած էին Խորհրդարանի անդամները, քաղաքային ու զինուորական պաշտօնատարները և գերմանական ու օտար լրագիրներու թղթակիցները։ Իշխանը առաջին սրահին մուտքին մօտ երկու ժամ ոտքի վրայ կեցաւ, հրաւիրեալները ընդունելու համար։ Կ'ողջունէր հրաւիրեալները և շատերուն հետ կը խօսէր, առանց յոգնութեան։ Ելմտական նախարար և նախարարութեան դեր-նախագահ Պ. Փոն Միքէլ գիտնալով որ ինք պիտի չկրնայ նախարարապետ ըլլալ, պատճառներ ունի փափաքելու որ իշխանը պաշտօնի վրայ մնայ։ Եթէ երբեք Հոէնլոէ իշխանը հրաժարի, կայսրը այնպիսի մէկը պիտի անուանէ որ Պ. Փոն Միքէլէն նուազ ընդդիմադիր կամութիւններ սնանիլ։ Կայսրը գիտէ թէ ընդդիմադիր քաղաքականութիւն մը անհամաձայն է շրջահայեաց արտաքին քաղաքականութեան մը հետ։ Վիկէնտ Բ. չուզեր յանձնել գործերու տեսչութիւնը այնպիսիներու ձեռքը՝ որոնք կ'ուզեն որ Գերմանիա չինական պարնսպներ բարձրացնէ իր սահմանագլուխներուն շուրջը։ Ցառաջդիմականները հաստատեցին թէ Պէրլինի քաղաքապետ Պ. Քիրխնէրի պաշտօնին չվաւերանալը ապացոյց մըն է թէ Պ. Պ. Փոն Միքէլի և Փոն Բէլի ընդդիմադիր քաղաքականութիւնը յաղթանակած է։ Կարծեցին թէ կայսրը այդ վաւերացումը չընելով պատասխանած է Պէրլինի քաղաքապետութեան, որ 1848ի դէպքերու զոհերուն գերեզմաններուն վրայ բաւական անհամ արձանագրութիւն մը դրած էր։ Բայց իրողութիւնը այդպէս չէ. Պ. Քիրխնէր իրմէ յարմարը չըլլալուն համար ընտրուեցաւ։ Գաւառական նախկին փաստաբան մըն է, որ իր արհեստին շնորհիւ հարստանալ եւ ուզած է նոր ասպարէզ մը մտնել, բայց մայրաքաղաքին պահանջած վարչական մեծ հմտութիւնը չունի և իր պաշտօնակիցներուն մէջ արդէն բաւական սխալներ գործած է։ Պէրլինի բնակիչներէն շատերը, որոնք ընդդիմադիր չեն, պիտի չցաւին եթէ աւելի կարող մէկը ընտրուէր անոր տեղ։»

ԶՆԵՐՆԿԷՑՈՒԹԻՒՆԸ.—Հռոմէն կը գրեն յունուար 27 թուականով.

Կէս-պաշտօնական շրջանակներու մէջ նպաստակարար կը նկատեն այն լուրերը թէ Պասը պիտի ընդունուի և կամ պիտի չընդունուի ընդհանուր զէնքնկէցութեան դեսպանախորհուրդին մէջ։ Նոյնպէս թէ այդ մասին յայտարարութիւններ եղած ըլլան Իտալիոյ կառավարութեան կողմէ։ Նոյն շրջանակներուն մէջ կ'ըսեն թէ Զարը չէր կրնար մնանալ թէ Լէոն ԺԳ. միջազգային խնդիրներու մէջ իրաւարար ընտրուած է և թէ Զարը Պասին շրջարերականները ընդունած է խաղաղութեան և զէնքնկէցութեան համար։ Ուրեմն բնական էր որ Ռուսիոյ կայսրը դէնքնկէցութեան դեսպանախորհրդին ծրագիրը հաղորդէր Պասին։ Վատիկանի մէջ, ընդհակառակը, աւելի բացայայտ կերպով կը խօսուի։ Կը յայտարարուի թէ Պասը, առանց պահանջելու, հրաւիրուեր է ներկայացուցիչ մը ղրկել այդ դեսպանախորհուրդին, որ մայիսին պիտի դումարուի Քրէյնհակի մէջ։ Լէոն ԺԳ. այժմ իր ներկայացուցիչին ընտրութեամբը կը զբաղի։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՆԵՐԸ.—Պ. Մաք Քինլի նորէն հեռագրեց Օթիս զօրավարին՝ ձեռքէն եկածը ընել որպէս զի Փիլիպպեաններու հետ խաղաղութիւնը պահպանուի, մինչեւ որ վաւերական սպասեւամերիկեան հաշտութեան դաշնագիրը. բայց կ'երեւայ թէ՝ զօրավարը հետզհետէ մեծամեծ դժուարութեանց կը հանդիպի Ռուսկիքընի կառավարութեան փափաքը իրականացնելու համար։ Թէև Մանիլայի մէջ յուզումը չատ մեծ է, սակայն Ամերիկացի ու Փիլիպպեացի պատուիրակներ կը բանակցին համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար։

Փիլիպպեանց հանրապետութիւնը հրաչակուելուն առթիւ նախարարապետ Պ. Մաղինի առաջարկեր է արձակել սպանիացի ոչ-զինուորական գերիները, բայց սպանիացի կղերականները դարձեալ վար դնել։ Փիլիպպեանց կառավարութիւնը որոշեր է դրամական նպաստ մը բաշխել բնիկ կղերին։

Ռուսկիքընի մէջ կը վախնան թէ մի գուցէ Ակուինալդոս փութացնէ պատերազմ մը որ հաշտութեան դաշնագրին վնաս։ Պաշտօնական շրջանակներու մէջ միշտ կը կարծեն թէ Փիլիպպեանցիները Գերմանիայէն ու Սպանիայէն ներշնչուած են։

—Մ. Նահանգաց ծերակոյտին կառավարական կուսակցութիւնը, որպէս զի սպանեւամերիկեան հաշտութեան դաշնագիրը շուտով վաւերանայ, զիջումի մը ըրաւ. ծերակուտականները պիտի հրաւիրուին քուէարկելու որոշում մը թէ Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը կը փափաքի հաստատուն կառավարութիւն մը տալ Փիլիպպեանց, բայց ասոնք այն ատեն ինքզինքնին պիտի կառավարեն, երբ հաստատուի թէ կարող են։ Կը կարծուի որ այս կարգադրութեան հետեւանքով 90 ծերակուտականներէ 65ը պիտի քուէարկեն դաշնագրին վաւերացումը։

ՁԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Պէրլինէն կը հեռագրեն Սբանսարսի թէ Ջանքեր կ'ըլլան հաշտութիւն մը գոյացնելու համար Զինու կայսեր և մայր կայսրուհւոյն միջեւ։ Առաջարկուած պայմանները հետեւեալներն են. «Տէրութեան մեծ կնիքը պիտի յանձնուի կայսեր որ զայն մայր կայսրուհիին պիտի տայ, ասոր խնդրանքովը։ Այդ մեծ կնիքով ոեէ պաշտօնագիր պիտի չստորագրուի, մինչեւ որ կայսրը չտեղեկանայ անոր պարունակութեանը։ Կայսրուհին պիտի վարէ ելմտական քննիչները, բայց միայն կայսրը պիտի կատարէ պալատականներու անուանումը և փոփոխութիւնը։ Կայսրը պիտի ընդունի տէրութեանց ներկայացուցիչները և մայր կայսրուհին պիտի հսկէ հանրային գործերուն վրայ։ Պաշտօնագիրները ու նամակները կայսեր պիտի ներկայացուին, իսկ պատասխանը մայր կայսրուհին պիտի տայ։»

—Ինչպէս ծանուցինք Զինու երկաթուղիներու վերատեսուչ Պ. Հու պաշտօնանկ եղաւ իր յոռի պաշտօնավարութիւնը համար և իրեն յաջորդեց արտաքին գործոց Խորհուրդին անդամ Սու-Զինկ-Զէնկ։ Այս անուանումը պիտի վաւերանայ Հոնկ-Քոնկի ու Շանկայի Պանքային կողմէ, այն յայտարարութեան համաձայն զոր Բէյքինի անգլիական դեսպանը ըրած է արտաքին գործոց խորհուրդին՝ թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը պիտի չընդունի հիւսիսային երկաթուղիի տեսչութեան մասին այնպիսի փոփոխութիւններ որոնք հակառակ ըլլան նոյն Պանքային ներկայացուցած դրամատէրներու շահերուն։ Կ'ըսուի թէ անգլիական դեսպան Սըր Ռիտ Մաք Տոնալտ պիտի պահանջէ քննութիւն կատարել Պ. Հուի վերագրուած գործերուն համար և եթէ անմեղ ելլէ, զայն վերահաստատել իր պաշտօնին մէջ։ Գերման դեսպանն ալ պիտի ձայնակցի իր անգլիացի պաշտօնակցին։

ՏՐԷՅՖՈՒՍԻ ԽՆԴԻՐԸ.—Կոլուա հրատարակած էր Պ. ոը Մէզիէռի նամակը թէ Կալիֆէ զօրավարը ըսած ըլլայ որ Բիքարի չդատուելուն համար հանգիստ է և թէ կապոյտ տոմսին հեղինակը աշխարհիկ կին մը է, և այն։ Զօրավարը դատ պիտի բանայ Կոլուայի դէմ. արդէն պատերազմական նախարարէն արտօնութիւն ուզած է։

ԶՕՐԱՎԱՐ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ.— Սպանիոյ զինուորական բարձրագոյն ատեանը ծանրակշիռ որոշում մը տուաւ երկու զօրավարներու նկատմամբ որոնց ընթացքը կասկածելի նկատուած է սպանեւամերիկեան պատերազմին ատեն։ Ասոնց մէկն է զօրավար Եաուէնէզ որմանի լսոյի անձնատուութեան դիրը ստորագրեց։ Զօրավարը անցեալ շաբթու բանտարկուեցաւ զինուորական բանտին մէջ։ Միւսն է զօրավար Թորալ, որ Սանթիոկոյի անձնատուութեան դիրը ստորագրեց. բայց ասիկա Մատրիտէն բացակայ է։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ.— Աւստրիոյ Բռոսլի իշխանին մահուան տարեդարձին առթիւ (1889 յունուար 30) Վիլհէլմ կայսրը երկուշաբթի օրը այցելութիւն տուաւ Պէրլինի աւստրիական դեսպան Փոն Զոկէնէի։ Տեսակցութիւնը երկար տեւեց։

ԳԵՐՄԱՆ ՓՈԽՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.—Պէրլինէն երկուշաբթի օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ 55 ու կէս միլիոն մարքի փոխառութիւն մը պիտի ըլլայ Գերմանիոյ բանակին, նաւատորմին և երկաթուղիներուն համար։

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՄԵՆ ԴՈՒՔՍԸ մայիսին պիտի կատարէ Պուլկարիոյ մէջ կատարուած ռուսական վանքի մը բացումը։

—ՍՈՒԼԹԱՆ.— Գահիրէէն կը հեռագրեն թէ Ահմէտ Ֆատբլի մարդերէն հազար հոգի, որոնք Սպիտակ Նեղոսի վրայ գերի բռնուած էին, Օմտուրման հասեր են։ Հետերնին տարած են 200 ձի և բազմաթիւ ուղտ ու արջառ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Սոֆիայէն կը գրեն յունուար 30 թուականով.

Պ. Կրէքով շաբաթ օրը իշխանական պալատը հրաւիրուեցաւ։ Ն. բարձրութիւնը պաշտօն յանձնեց անոր նախարարութիւն մը կազմելու համար։ Առջի օրը, Պ. Սթոյլով իր հրաժարականը տուած էր և յետոյ Պ. Պ. Թէտոտրով ու Պէնէվ։ Շաբաթ առտու նախարարութիւնը ամբողջութեամբ հրաժարեցաւ։ Իրողութիւնը գաղտնի կը պահուէր։ Առաջին անգամ Պ. Կրէքով իմացաւ լուրը և տեսակցեցաւ Պ. Սթոյլովի ու ընդդիմադիրներու պետերուն հետ։ Կ'ըսուի թէ Ն. Ն. նախարարութիւն մը պիտի կազմուի, բայց կուսակցապետները պիտի չմասնակցին։ Զանգվեանները ընդուներ են այս կարգադրութիւնը։ Պ. Բատոլովով յայտարարեր է թէ իր կուսակցութենէն մարդ պիտի չգտնուի նոր նախարարութեան մէջ։

—Պուկարիոյ նախարարութիւնը, կ'ըսէ Սեուլէք, սապէս կազմուած է.— Պ. Կրէքով՝ նախարարապետ ու արտաքին գործոց նախարար, Պ. Բատոլովով՝ ներքին, Պ. Տէնիէվ՝ ելմտական, Պ. Բէնէվ՝ դաստակ, Պ. Նաչովիչ՝ հանրօգուտ շինութեանց, Պ. Թորչէվ՝ երկրագործական, Պ. Իվանչով՝ կրթական և Պ. Բաբէքով՝ պատերազմական։

—Նարոտնի Բրավա կ'իմանայ թէ, կ'ըսէ Սեուլէք, նախորդ նախարարապետ Պ. Սթոյլով և ներքին գործոց նախորդ նախարար Պ. Պէնէվ հարիւր վեթսուն հազար ֆր. ի գումար մը իւրացուցած են։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.—Բարիզի Մոուէն է վիճառ Ընկերութեան կողմէ հեղինէն կառավարութեան դէմ բացուած դատը վերջացաւ։ Այս Ընկերութիւնը Յունաստանի մէջ կարգ մը հանրօգուտ շինութիւններ յանձն առած էր, բայց թաղապետութեանց ընդդիմութեամբը չէր կրցած յաջողցնել, ուստի դատ բացած էր կառավարութեան դէմ։ Ընկերութիւնը հաշեցաւ դատը։ Հեղինէն կառավարութիւնը դատապարտուեցաւ 80 հազար ֆր. ի հատուցում մը ընել նոյն Ընկերութեան։

—Ելմտական նախարարութիւնը կարգ մը զեղծումներ երեւան հանած ըլլալով, հրամայեց քննութիւն մը կատարել կառավարական բոլոր արկղերուն և մաքատուններուն նկատմամբ։

—Միլիերիականի իտալեան նաւաբաժնին հրամանատարը՝ ծովակալ Պէթոլ Պիրէոնէն մեկնելէ առաջ իր նուին մէջ սեղան մը տուաւ ի պատիւ Աթէնքի իտալեան դեսպան Ավարնայի գուքսին։ Ներկայ գտնուեցան նաեւ Պիրէոնի իտալեան հիւպատոսը և իտալական գաղթականութեան անդամները։ Աղանդերի ատեն դեսպանը բաժակ պարպեց Պէթոլ ծովակալին կենացը և զայն շնորհաւորեց Սբ. Քրէշի պատուանշանին համար՝ զոր Յունաստանի թագաւորը նուիրած էր անոր։

—Պատերազմական նախարար Քորբա գնդապետը անցեալ օր արքայական պալատ երթալով Երկիսս թագաւորին հետ խորհրդակցեր է՝ քանի մը զինուորականներու ատենանի բարձրացման խնդրին համար։

—Յունաստանի ազգային Պանքային տեսչութիւնը որոշեց Թեսալիոյ մէջ գրամ փոխ տալ հարիւրին եօթը տոկոսով։ Նաեւ վաճառականներուն ալ փոխատուութիւն ընել՝ երեք ամսուան փոխանակագրով։

—Օլկա թագուհին 25,000 տրամի պարգեւեց Ֆարսալայի և Վէլէսթինոյի կարօտեալներուն։ Այս գումարը պիտի բաժնէ երկաթուղիի տնօրէնը։

ՔՍԱՐԼԻՆԵԱՆՆԵՐԸ.—Մատրիտէն կը գրեն Սբանսարսի թէ Քարլիստեան կղզիներու մէկ մասը միայն պիտի թողուի Գերմանիոյ։ Հաւանական կը նկատուի որ Ռուսիա ալ պիտի աշխատի ածուխի կայան մը դրաւ։ Բայց այս տեսակ բաներ, որոնց մէջ կը գտնուին շատ մը նախկին նախարարներ ալ, ինչպէս Պ. Պ. Պարթու, Բուանքաւէ, Տըվէլ, Հանոթօ և արդի Դահլիճին պետը՝ Պ. Շառլ Տիւրիւի. այն պարագային՝ ուր ասոնք մերժեն հրապարակաւ ընել այն յայտարարութիւնները՝ զորս ըրած են Վճռաբեկ ատեանին առջեւ, Պ. Ռէյնաք և իր փաստաբանները պիտի առարկեն թէ իրենց պաշտպանելուած կարծիքին համար փնտռած փաստերնին չպիտի կրնան երեւան հանել, անկողմնակալութեան, ճշմարտութեան և անկախութեան պահանջած պայմաններուն մէջ։ Ասկէ զատ, պիտի առաջարկեն սպասել Վճռաբեկ Ատեանին քննութեանց հրատարակման, որ Պ. Ժողէֆ Ռէյնաքի և Սիեֆլի կարծիքները հաստատող փաստի բաւարար տարրեր երեւան պիտի հանէ։ Հետեւաբար, ամբաստանուած կողմը պիտի պահանջէ յետաձգել դատավարութիւնը՝ մինչեւ Տրէյֆիւսի գործին վերջանալուն։

Խնդիր է գտնել թէ եղեռնադատ ատեանը ինչ պիտի ընէ այդ պարագային. հիմակուց իսկ կ'ըսեն թէ անմիջական դատավարութեան պիտի սկսի. ենթադրութիւն մը՝ զոր կրնանք ստոյգ համարել, քանի որ ճիշդ այդպէս պատահեցաւ Զոլայի դատին ատեն ալ։

Դատավարութեան միջոցին, — որ առնուազն ամիս մը կը տեւէ, — ոստիկանական խիստ հսկողութիւններ ձեռք պիտի առնուին, անկարգութեանց տեղի չտալու համար։ Ինչպէս Զոլայի դատավարութեան միջոցին եղած էր, յիսուն քաղաքապահ ձիաւորներ, երկու գումարտակ հետիոտն նոյն զինուորներէն և 100 ոստիկան հաւաքուած են Եղեռնադատ ատեանին շուրջը, միեւնոյն միջոցները ձեռք առնուած են դատավարութեան սրահին մէջ ալ, անհնարաւոր միջադէպներու առաջքը կարենալ առնելու համար։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿՈՎԿԱՍԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ս. ՀԱՅՐԱՊԵՏ

նէի Տ. Արսէն քահանային պաշտօն յանձնեց Փիլիպէ երթալ և տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդին նորոգ ընտրութեան քուէարկութեան գործողութեանց վրայ հսկել։

3. Ժողովը ասկէ առաջ Թօփ-Գաբուի Թաղ. Խորհուրդին ներկայացուցած երկու քահանայացուներէն մէկուն ձեռնադրութիւնը արտօնած էր։ Այս անգամ Թաղ. Խորհուրդը տեղւոյն ազգայնոց փափաքին համաձայն միւսին ալ ձեռնադրութիւնը խնդրած ըլլալով, Ժողովը այս երկրորդին ձեռնադրութիւնը առ այժմ յետաձգել որոշեց։

4. Գոհութեամբ կարդաց Բալուի, Արզընիի և Զնքուշի առաջնորդ տեղապահ Գալփաքճեան Տ. Եղնիկ վարդապետի մէկ տեղեկագիրը որ Տիարպէքիրի առաջնորդ. տեղապահին բարւոք պաշտօնավարութեան մասին տեղեկութիւններ կը հաղորդէր։

5. Վանայ Լիմ և Կոտուց անապատներու վանահայրական տեղապահ Տ. Յովսէփ եպիսկոպոս՝ այդ երկու վանքերու գործերը միանգամայն վարելու անկարող ըլլալը յայտնած էր։ Ժողովը որոշեց յանձնարարել յիշեալ եպիսկոպոսին որ Լիմ և Կոտուց անապատներուն համար մէկ մէկ արժանաւոր փոխանորդներ կարգէ, պատասխանատուութիւնը և հսկողութիւնը իրեն վերապահելով։

6. Մշոյ թեմերէն Առազ գիւղի այրիացեալ Տ. Մկրտիչ քահանան՝ իր անպարկեշտ վարմունքին համար քանիցս գաւառ. կրօնական Ժողովին կողմէ յանդիմանուած և իր անուղղայ ընթացքին համար նոյն ժողովին կողմէ քահանայագործելէ դադրեցուցուած և տեղեկագրուած էր Պատրիարքարան։ Ժողովը հաստատեց Մշոյ գաւառ. կրօնական ժողովին որոշումը։

7. Վանէն Տ. Յովսէփ եպիսկոպոս գրած էր Պատրիարքարան թէ Լիմ և Կոտուց անապատներու թեմական ազգայինները չքաւորութեան և ծայրյեղ կարօտութեան պատճառաւ կրօնափոխութեան կը դիմեն։ Ժողովը որոշեց այս խնդիրը յառաջիկայ ուրբաթ օր գումարուելիք Խառն Ժողովին նկատողութեան յանձնել։

8. Թաթար Բազարճըգի Թաղ. Խորհուրդը խնդրած էր Պատրիարքարանէ որ Նալպանդեան Տ. Գէորգ վարդապետը Թաթար-Բազարճըգ զրկուի տեղւոյն եկեղեցւոյն մէջ քահանայագործելու համար։ Ժողովը որոշեց յանձնարարել յիշեալ վարդապետին՝ առժամապէս երթալ հոն, մինչև որ իր մասին նոր տնօրինութիւն մը ըլլայ։

Ժողովը օրակարգին մէջ մնացած միւս խնդիրներուն նկատառումը Թողուց իր յառաջիկայ նիստին։

—Երուսաղեմէ կը հաղորդեն թէ Ս. Մնանդի տօնը աւանդական հանդիսաւորութեամբ տօնուեր է Բեթլեհեմի մէջ։ Ամէն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք Հայրը անձնական տկարութիւն ունենալով, իր կողմէ Տ. Ներսէս եպիսկոպոս Գէորգեան նախագահեր է արարողութեանց։ Ս. Յակոբեանց միաբանութենէն բազմաթիւ եկեղեցականներ Խթման օրը Բեթլեհեմ երթալով, Ձրագալոյցի ժամերգութիւնը կատարեր են Հայոց սեփական եկեղեցիին մէջ. իսկ գիշերային պատարագը մատուցուեր է Ծննդեան Մուսրին մէջ ուր կը պատարագեն նաեւ Յոյներն ու Լատիններն իրենց կարգին։ Առաւօտուն, Զբօրհնէքի արարողութիւնը կատարուեր է լուսարարապետ Տ. Սահակ եպիսկոպոս Խապայեանի նախագահութեամբ։ Տ. Դաւոնդ եպիսկոպոս Շիմանեան՝ օրուան տօնին վրայ քարոզ մը խօսեր է, նախ հայերէն և յետոյ Թուրքերէն լեզուով, զոր աւարտեր է երախտագիտութեամբ բացատրելով այն կայսերական շնորհները ու հայրական պաշտպանութիւնը զոր հայ ազգը ինչպէս նաեւ Ս. Յակոբեանց Միաբանութիւնը կը վայելեն շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին բարձր հովանւոյն։ Բարոյական Սրբազանը բարեմաղթութիւններ ըներ է Ն. Կ. Վեհափառութեան կենացը համար, որոնց ձայնակցեր է հանդիսին ներկայ գտնուող ամէն ազգի ժողովրդեան խուռն բազմութիւնը։

— Այսօր Սանասարեան վարժարանի խնամակալութիւնը հրաւիրուած է իր նիստը գումարել Բեթլեհեմի Թաղ. խորհրդարանը ; նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։

—Տ. Խաչէն Ա. քահանայ Բէհլիվանեան երէկ հրաժարական մատոյց Ս. Պատրիարք Հօր։ Սկիւտար Ս. կարապետ եկեղեցւոյ աւագերէցութեան պաշտօնէն։

—Հանդուցեալ այրի տիկին Բերսէկ Գ. Պոյաճեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 60 ղրշ. նուիրած է Հիւանդանոցին՝ Գրիգոր էֆ. Զօպանեան։

(Հոգաբարձութիւն)

Ա.Զ.Դ

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ հետ խառն վագիֆն, հանգուցեալ Եուսուֆեան Ալիքսան էֆ.ի ստացուածքը եղող և 578 կանգուն հողի վրայ կառուցուած, Պոլիս, Քեաթիպ Գասէմ թաղ, Լանկա ճատտէ թիւ 105 և 107 և Քեաթիպ Գասէմ փողոց թիւ 2 տուներուն եւ թիւ 6 օղիի փապրիգային 164 կանգունը Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վաղքին ըլլալով, սոյն 164 կանգունին 7 բաժինէն 2 բաժինը մահվիլ մնացած և անուրդի դրուած է։ Գնել փափաքողը պարտին թուականէս մինչեւ մէկ ամիս ներկայանալ վերոյիշեալ Ս. եկեղեցւոյ խնամակալութեան։ (Խնամակալութիւն)

Ղալաթիա, 13|25 Յունվ. 99 262

ՀԱՆԳԻՍՏ

Տ. ԽԱՉԱՏՈՒՐ Ա. ՔԱՀԱՆԱՅԻ

Խորին ցաւով կը ծանուցանենք Եէնիգաբուի Աւագերէց Տ. Խաչատուր Ա. քահանային մահը։ Մերանց զարդ քահանան, որ ժամանակէ մը հետէ անկողնի կը ծառայէր, հոգին աւանդեց երէկ առաւօտ։

Իր հիւանդութեան օրերուն մէջ, ինչպէս կը յիշուի, Ս. Պատրիարք Հայրը և բազմաթիւ եկեղեցականներ ու աշխարհականներ այցելութիւն տուին իրեն՝ մխիթարելու զինքը իր ցաւերուն մէջ, և Եղիա Տէվիրճիպաշեան՝ այդ առթիւ հոգեցունց տողերով Աբեւելքի մէջ ի վեր հանեց այդ այցելութեանց բարոյական նշանակութիւնը ու Տ. Խաչատուր քահանային արժանիքը։ Պարզ, բարեկրօն ու մարդասէր երէցի տիպարն էր հանգուցեալը, որ առանց աղմուկի, հարուստներուն կը դիմէր՝ աղքատներուն օգնելու, չքաւոր աղջիկներուն օժիտ պատրաստելու, հրկիզեալ ընտանիքներու բնակարան մը ճարելու համար և այլն։ Բայց իր կեանքին ամէնէն աւելի յիշատակելի անձնուիրական գործն է՝ քսան տարի շարունակ Ազգ. Հիւանդանոցին հացագին հայթայթելու համար կատարած հանգանակութիւնը որ ամէն անգամ 5—6000 ղրուշի կը հասնէր։ Այս արդիւնքը ձեռք բերելու համար, ժողովրդական ամէն դասերուն կը դիմէր, թաղէ թաղ, տունէ տուն, խանութէ խանութ պտտելով։ Բարեյիշատակ աւագերէցը օրհնութիւններ միայն կը թողու իր ետեւն։

Տ. Խաչատուր քահանան անդամ էր Կրօնական Ժողովին և խղճամիտ կերպով վարած էր նաև զանազան յանձնաժողովներու անդամակցութիւնը, ամէն անգամ որ Պատրիարքարանի կողմէ կ'առաջարկուէին իրեն։

Ս. Պատրիարք Հօր տնօրինութեամբ, Տ. Վահրիճ և Տ. Եղբաս վարդապետները՝ վեց քահանաներու և վարժարանին աշակերտներուն առաջնորդութեամբ՝ հանգուցեալին մարմինը իր բնակարանէն Եէնիգաբուի եկեղեցին փոխադրեցին երէկ հանդիսաւոր թափորով։

Օծման և յուղարկաւորութեան հանդէսը կը կատարուի վաղն առտու, Եէնիգաբուի եկեղեցին ուր պիտի պատարագէ հանգուցեալին օծակից Տ. Գրիգորիս արքեպիսկոպոս Յովհաննէսեան։

Պէրպէրեան, Արապեան, Համամճեան և Բարաճեան ընտանիքները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն մահը

ՏԻԿԻՆ ՆԱՐԹՈՒՀԻ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

Յուղարկաւորութեան հանդէսը պիտի կատարուի վաղը, հինգշաբթի, 21 յունուար, ժամը 4ուկէսին (Ը. Թ.) Գատըգիւղի Ս. Թագաւոր եկեղեցւոյն մէջ։

Գատըգիւղ, 20 յունվար 1899

Մանօք. Գատը-գիւղի չոգենաւը կամուրջէն կը մեկնի 3. 45ին։

Ռէպէխոս էֆ. Պէրպէրեանի յոդուածին Ա. մասին մէջ զոր հրատարակեցինք երկուշաբթի թուով, Բ. սիւնակի «Այս նկատութիւն արդէն մեր ամէն մարմնոներուն ալ է» տողը պէտք է կարդալ «Այս տկարութիւն արդէն, եայլն»։

Վերջին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. — Արշիպեղագոսի կղզիներու նահանգին Պոդճա Ատա (Թէնէդոս) գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Գալգանտէլէնի գայմագամ Իսմայիլ Հապգը էֆ. որուն յաջորդեց Էրմէնաքի (Ատանա) նախկին գայմագամ Մուսթաֆա Խուլուսի էֆ.։

—Իմիթազի ոսկի չքադրամ տրուեցաւ զինուորական ու քաղաքային հանգստեան թոշակի անտուկներուն վերատեսուչ Թէվֆիկ փաշայի։

ՍՈՒՐԷՅԻ ՀԻՄԱՑՈՒՆԸ. Երէկ Սկիւտարի կառավարչութեան պաշտօնատունէն հանդիսաւոր կերպով հանուեցաւ և Հարէմ Իսկէլէսի տարուեցաւ ու անկէ ալ չոգեմակոյկով Ատանա չոգենաւը։ Վաչտ մը զօրք բարեւի կոչած էին իրենց նուագածուներուն խումբով։ Փոխադրութեան միջոցին բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Սուլթանին համար։ Սուրբէ Էմինի Խալիտ պէյ, իր ստորադաս պաշտօնեաներուն հետ Պէյրութ ուղեւորեցաւ Ատանա չոգենաւով որ երէկ իրիկուն ժամ 12ին ճամբայ ելաւ։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ բարձրագոյն վարժարանին բոլոր ուսանողները և այս տարուան շրջանաւարտները երէկ իրիկուն կայս. պալատն մօտ պատրաստուած տեղ մը իբեթար ըրին։ Ներկայ էին նաև Թնդանօթարանի և զինուորական վարժարաններու վերատեսուչ Զէքի փաշա, Բ. վերատեսուչ Ալի Բրէդ փաշա և ուրիշ սպաներ։

ԲԱՐԻԶԻ օսմ. դեսպան Միւնիր պէյ Բ. Դրան հաղորդեց Ֆրանսայի առեւտրական գործառնութեանց և չոգենաւային երթեւեկութեանց 1897ի վիճակագրութեան երկրորդ մասը, որ Կ. Պոլսոյ առեւտրական Սենեկին հաղորդուեցաւ։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐԸ.— Զեռնհաս իշխանութեան տեղեկագիր մը մատուցուելով առաջարկուեցաւ փոխել արեւելեան երկաթուղիներու պարտաթուղթերը, բայց որոշում մը տալէ առաջ նախ պիտի ստուգուի թէ այդ պարտաթուղթերէն ո՞րչափը հրապարակէն վերցած է՝ այրուելով կամ ուրիշ պատճառով մը և ո՞րչափը գոյութիւն ունի։

ԱԹԼԷՆԻ օսմ. դեսպանատունը արտաքին գործոց Նախարարութեան ղրկեց Քոնսթանթինոս իշխանին տեղեկագրին մէկ օրինակը՝ վերջին պատերազմին վերայ։ Խարիճէն ալ յանձնեց Սպարապետի Դրան։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ պէլճիական նոր դեսպան Էռէմպէ տը Տիւտզէլ կոմսը ութ-տասը օրէն մայրաքաղաքս պիտի գայ։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ Ֆրանսական հիւպատոս Պ. Բոլոմպ առջի օրը կնոջը հետ պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

ՍԻՐԲԷՃԻԻ ԳԻՆԵՏՈՒՆՆԵՐԸ.— Զեռնհաս իշխանութեան և օտար հիւպատոսներու միջեւ եղած կարգադրութեան մը համաձայն, կ'ըսէ Մոնիթէօր, Սիրբէճիի մէջ գինետուն բանեցնող օտարահպատակները, որոնք պաշտօնական արտօնագիր չունին, բացարձակ հրաման ստացեր են պարպել իրենց խանութները։

ՄԱՐՍԱՑԻՆ քէնիչ Աբիմ պէյ որ անցեալները Պէյրութ գացած էր նահանգին մաքսատուններուն նկատմամբ քննութիւն կատարելու, տեղեկագրեր է թէ Լաթաքիոյ մաքսատան մէջ 461 կտոր ապրանքներու, որոնք օրինական գործողութիւնները կատարուելէ ետքը մաքսատունէն հանուած էին, մանիֆէսթոյի արձանագրութիւնները չեն գոցուած։ Սուրիական Տըրիպոլսոյ մաքսատան մէջ՝ 285 և Իսկէնտէրունի մաքսատան մէջ ալ 269 կտոր ապրանքներու նոյն արձանագրութիւնները բաց մնացած են։ Նաև Մէսամբրիի գործակալութեան կողմէ տրուած ու ընդունուած օսիմինալ մանիֆէսթոները և ուրիշ յարակից տուփարներ օրինական կերպով կնքուած ու վաւերացած չեն. միայն չոգենաւերուն ու նաւապետներուն անունները և չոգենաւին քանիերորդ երթեւեկութիւնը ըլլալը արձանագրուած է։ Մաքսային վերատեսչութիւնը այդ մասին քննութեան ձեռնարկած է։

ԿԱՐՄԻՐ ԾՈՎԻ նաւային կրամանատար դեր-գնդապետ Նուրի պէյ հիւանդ ըլլալով, անոր յաջորդեց գնդապետ Ֆարիգ պէյ։

ԿԷԼԻՊՕԼԻՈՒԻ ծովեզերքին պահակ Մեհիսիէ թորփիլանաւը նորոգուելու համար Կ. Պոլիս բերուելով անոր տեղ Թայեար թորփիլանաւը ղրկուեցաւ։

«ՆԷԱ ԷՖԹԻՄԷՐԻՍ» յունարէն լրագիրը որ անպայման կերպով դադարման դատապարտուած էր, բարձրագոյն ներման արժանացաւ և այսօր նորէն հրատարակուիլ պիտի սկսի։

ԱՊՏԻՐԲԱԶԱՐ ԷՖ. ՈՂՋՆՃԱՆ.— Թուրք լրագիրները այսօր կը հերքեն իրենց երէկի այն լուրը թէ Ապտիւրրազագ էֆ. մեռած ըլլայ. ընդհակառակը նշանաւոր կատակերգուն ողջ առողջ է, թէեւ վերջերս հիոանդութիւն մը ունեցած էր։ Ապտիւրրազագ էֆ. երէկ առտու լրագիրներուն մէջ իր մահը կարդալով՝ զարմացած մնացեր և նոյն միջոցին տանը պատուհանէն տեսեր է թէ թաղին իմամը, մուխթարը և ուրիշներ սրճարանին մէջ կը հաւաքուին ,ընականաբար իր յուղարկաւորութեանը պատրաստուելու համար։ Ապտիւրրէզագ էֆ. պատուհանը բանալով, «Իմա՛մ էֆ. դագաղը չմոռնաք» կը պոռայ։

ԱՆԳԼԻԱՑԻ ԹՂԹԱԿՑԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾԸ.— Եգիպտոսի Մըսպահ-էլ-Շարգ լրագիրը կը պատմէ Լոնտոնի Թերթերէն մէկին թղթակցին գլխուն եկածը։ Այդ անձը Դահիրէ գտնուած միջոցին ուղեր է ելմտական խորհրդական Պ. Կորսդի հետ տեսակցութիւն մը ունենալ։ Պ. Կորսդ հաւաներ և այնպիսի օր մը որոշեր է ուր թղթակիցը Աղեքսանդրիա պիտի երթար անկէ անմիջապէս Անգլիա ուղեւորելու համար։ Թղթակիցը որոշեալ ժամուն կառավարական պաշտօնատուն մը մտեր և այցետոմսը ղրկելով անմիջապէս ընդունուեր է։ Թղթակիցը հարցարան մը հնելով սկսեր է հարցումներ ուղղել այն անձին որուն ներկայացած էր. այս վերջինը պատասխաներ է, տեղեկութիւններ տալով երկրին ելմտական վիճակին վրայ և կարծիքներ տալով։ Թղթակիցը քիչ մը մութ գտեր է պատասխանները, բայց մտածելով որ պատասխանատուն խօսողն է, խղճահարութեամբ արձանագրեր և հրաժեշտ առնելով մեկներ է։ Նոյն իրիկունը Ֆոլս փաշա, բանտերու վերատեսուչը, Պ. Կորսդը ճամբան տեսնելով հարցուցեր է թէ նոյն օրը թղթակցի մը խօսք տուած էր տեսակցութիւն մը ընելու համար։ Ելմտական խորհրդականը հաստատական պատասխան տուեր է, յարելով որ թղթակիցը չէր ներկայացած։ Ֆոլս փաշա ըսեր է թէ այդ մարդը սխալմամբ իրեն ներկայացեր և ինք փոխանակ ելմուտքի, բանտերու վրայ խօսեր էր՝ երկարօրէն բացատրելով անոնց մատուցած ծառայութիւնները։ Անգլիացի թղթակցին ամէնէն առաջ լուր տալու եռանդին արդիւնք եղած այս արկածը ամէն կողմ իմացուելով, անոր լրագրին հեռագիր մը ուղղուեր և սխալումը ծանուցուեր է յանձնարարելով որ չհրատարակեն թղթակցին յօդուածը։ Թղթակիցը Լոնտոն ժամանելով խմբագրատունէն ներս մտած միջոցին բարձրաձայն քրքիչներով ընդունուեր է։

ՍԻՒԷԶԻ ջրանցքին նոյեմբ. ամսուան հասոյթը եղաւ 272,800 ոսկի։ Անցեալ տարի նոյն ամսուն 249,200 ոսկի էր և առջի տարին ալ 227,400 ոսկի։ 1898ի տասնըվեց ամիսներուն հասոյթն է 3 միլիոն 135,696 ոսկի. 1897ին՝ 2,662,188 էր և 1896ին՝ 2,921,486։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ Ժողովի վերջին նիստին մէջ տեղեկութիւն տրուած է թէ Կ. Պոլսոյ մէջ ամէնէն աւելի հարսանիքի ճարակած է, մանաւանդ Բերայի և Այնալը Զէշմէի մէջ և թէ այս վերջին թաղը գտնուած վարժարան մը առողջապահական անպատաշաճ վիճակի մէջ կը գտնուի։ Ինֆլուէնցան ալ բաւական ճարակած է։

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ Շերեֆ չոգենաւը որ Սէլէֆքէի առջեւ խրած էր, երէկ ազատուեր է։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ դեսպանատան Բ. թարգման Պ. Շապէր, որ արձակուրդով Իտալիա կը գտնուէր, երէկ մայրաքաղաքս դարձաւ։

ՀԱՎԷՊԷՆ կը գրեն թէ վերջերս քաղաքին մէջ ու շրջակայքը բաւական անձրեւ տեղացեր է։

Ռէժիի ընդհ. տնօրէն Պ. Ֆարնէթի կիրակի օրը Պրինտիզիէն Աղեքսանդրիա ժամաներ է, ուրկէ Դահիրէ պիտի երթայ։

ՄԱՀԱՑՈՒՒԱԿ. —Կ.Պոլսոյ և արուարձաններուն մէջ յունուար 11էն 18 պատահած մահերու թիւն է 355, որոնց 4ը կեղծմաշկէ, 1ը կարմրախտ, 8ը ծաղկախտ, 7ը թիֆոյէ և միւսները զանազան հիւանդութիւններէ։ Տարափոխիկ հիւանդութիւնները հետեւեալ թաղերուն մէջ պատահած են. —Բերա 1 կեղծմաշկ։ Գասըմ Փաշա 1 ծաղկախտ և 2 թիֆո։ Թոփխանէ 1 կարմրախտ։ Օրթաքէօյ 1 կեղծմաշկ և 1 ծաղկախտ։ Սամաթիա 1 ծաղկախտ։ Սէրայը ձէտիտ 1 թիֆո։ Գուլդարու 1 թիֆո։ Վլանկա 1 ծաղկախտ։ Թէքիրտաղ 1 կեղծմաշկ։ Պանդուխտներու հիւանդանոց 1 ծաղկախտ և 1 թիֆո։ Եէսի-Գուլէի Հայոց հիւանդանոց 1 թիֆո։ Գասրքէօյ 1 ծաղկախտ։ Սկիւտար 1 կեղծմաշկ և 1 թիֆո։ Ասոնցմէ զատ թոքատապէ 47 մահեր ալ արձանագրուած են։

ԱՆԶՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ. — Առջի օրը, Թաթավլայի մէջ Նիքոլաիտէս անուն մարդ մը, չորս զաւկի տէր, անձնասպան եղաւ ըմպելիով։ Շարժառիթը յայտնի չէ։

ՆՈՒԱԳՀԱՆԴԷՍ

Կ. Պոլսոյ երաժշտական Ակումբը (Club musical) իր երկրորդ նուագահանդէսը կու տայ այս գիշեր Բէրա Բալէսի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ արուեստագէտներու խումբի մը որոնց մէջ կը կարդանք հայ երիտասարդներու անուններ ալ, Պ. Պ. Հոգոցեան, Աղնաւոր, Յովակիմեան, Քէտէրեան, Եայլն։ Նուագահանդէսը, որուն կը նախագահեն Տիկին Մարինիչ և Ալէքս պէյ Բանֆիլի, պիտի սկսի գիշերուան ժամը 9½ին (Ը. Ե.)։ Նուագախումբը, զոր կը վարէ մէսթրօ Վիդորիօ Ռատէլիա, նախ և առաջ պիտի նուագէ կայս. Համիտէյ քայլերգը որմէ վերջ պիտի նուագուին Մօցարդի, Վակնէրի, Մասընէի, Կունոյի և ուրիշ մեծ երգահաններու երաժշտական լաւագոյն հատուածները։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՐԱԺՇՏԱՍԻՐԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ կը խնդրէ իր անդամակիցներէն՝ իրենց հետ այն անձերը միայն տանիլ. երեկոյթներուն, որոնք մուտքի իրաւունք տուող քառք ունին։ Հակառակ պարագային մէջ, ընկերութեան վարչութիւնը պիտի հարկադրուի նուագահանդէսի սրահին մուտքը մերժել ամէն անոնց՝ զորս անդամ մը իր հետ բերած է բայց որոնք մուտքի տոմս չունին։ Այդ տոմսերը անուանական են, ուրիշի չեն կրնար փոխանցուիլ և սրահին դուռը պէտք է ցոյց տրուին։ Նուագահանդէսի սրահը կը բացուի իրիկուան ժամ 8.45ին (Ը. Ե.)

ԹՂԹԱԲԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Անգլ. թերթերէն, 27-28 յունվ.

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ. — Սթանսburի Բարիզի թղթակիցը կը գրէ թէ, անցեալ երկուշաբթիէն վերջը, երբ Խորհրդարանին մէջ արտաքին գործոց Նախարարութեան ելմտացոյցին վրայ վիճաբանուեցաւ ,Ֆրանսական ազգը արդէն սկսած է հասկնալ թէ Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ յարաբերութիւնները բարւոքուելու վրայ են։Պ. Տէլքասէի պաշտօնական յայտարարութենէն առաջ Ֆրանսական ժողովուրդը անվստահութեան մէջ էր վախնալով որ պատերազմ մը կրնայ ծագիլ, բայց հիմա թէ՛ բրիտանական և թէ՛ Ֆրանսական կառավարութիւնները կը ցանկան որ իրենց միջեւ գտնուած բոլոր ուրախ խնդիրները հաշտարար կերպով կարգադրուին։ Թերթերէ ոմանք նոյն իսկ ծանուցին վերջերս թէ Լոնտոնի Ֆրանսական դեսպան Պ. Գանպոնի և Լորտ Սալիսպուրիի միջեւ սկսուած բանակցութիւններով նոյն իսկ Նեւֆաուլէնտի ծովեզերքներու խնդիրը վերջնական կարգադրութեան մը պիտի կրնայ հասնիլ։ Աւելորդ է ըսել թէ այս տեսակ յատարարութիւն մը թերթերու կողմէ չափազանցութիւն է։ Ինչպէս արդէն անցեալ շաբթու մանրամասն կերպով գրուեցաւ ,Ֆրանսայի և Անգլիոյ միջեւ այս խնդրոյ մասին բանակցութիւնները վերջնական ձեւ մը առնելու համար ժամանակի կը կարօտին։

ՍԱՄՈԱՑԻ ԽՆԴԻՐԸ.—Մ. Նահանգներու Պէրլինի դեսպանը երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարար Փոն Պիւլովի հետ, Սամոայի կղզիներու մասին։Կ'ըսուի թէ նախարարը և դեսպանը բարեկամական եզրակացութեամբ մը խօսած են այդ խնդրոյ մասին, և կարելի է կանխատեսել թէ Գերմանիոյ և Մ. Նահանգներուն միջեւ Սամոայի խնդիրը դժուարութիւններ պիտի չյարուցանէ։ Սակայն առայժմ վերջնական կարգադրութիւն մը կարելի չէ վասն զի մանրամասնութիւնները մինչեւ ամիս մը հագիւ կը հասնին Պէրլին և Ուաշինկթըն։ Մինչեւ հիմա դիտցուածներէն կարելի է հետեւցնել թէ սոյն խնդրոյն հետ առընչութիւն ունեցող պետութիւնները դեռ կարող չեն որոշ ուղղութիւն մը տալ իրենց գործելու եղանակին։

—Ուաշինկթընէ հեռագրուած է Պերլինի ամերիկեան դեսպան Պ. Հուայթի որպէս զի փութայ արտաքին գործոց նախարարին ներկայացնել բոլոր մանրամասնութիւնները, գլխաւոր դատաւոր Պ. Զէմպըրսի գերմանական պաշտօնատարներու կողմէ կրած անարգանքներու մասին։ Ուաշինկթընի գերման դեսպանն ալ իր կառավարութենէն հարկ եղած հրահանգները ստացած է թէ գերմանական կառավարութիւնը պատրաստ է պատժել այդ պաշտօնատարները եթէ ստուգուի անոնց կատարած սխալը։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Պ. ԷլՏը, վերջերս ներկայացաւ այն յանձնաժողովին որ կազմուած է վերջին պատերազմին առթիւ իր բռնած ընթացքը քննելու։ Պ. ԷլՏը յայտարարեց թէ ինքը որ եւ է տեղեկութիւն չունէր հայթայթուած միսի քիմիական քննութեան ենթարկուած ըլլալու մասին։

ՓԻԼԻՊՊԻՆԵԱՆ բնիկներու քաղաքական պետը Տոթք. Բաթէուս խոստացաւ կարելւոր պաշտօն մը ստանալ եթէ Ամերիկացիներու դէմ պատերազմ մը սկսի։

—Ուաշինկթընէ հասած վերջին հեռագիրները կը յայտնեն թէ Փիլիպպեան հանրապետութեան հաշկուած ըլլալը հաղորդուած է նաեւ բոլոր կառավարութիւններուն. հարկ եղած պաշտօնական յայտարարութիւնները կատարուելու վրայ են։

—Ներկայ պարագաներու մէջ պէտք է շեշտել սա կէտը թէ Փիլիպպիններու ապագան վերջնականապէս որոշելու իրաւասութիւնը ոչ թէ Մ. Նահանգներու հանրապետութեան նախագահին՝ այլ երեսփոխանական ժողովին կը պատկանի։ Ուաշինկթընի մէջ պաշտօնական զանազան կուսակցութիւններու կողմէ հիմա ամէն ջանք կ'ըլլայ Խորհրդարանի անդամներուն միտքերը պատրաստելու համար։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻՑԷՆ հասած հեռագիրներ կը յայտնեն թէ Բեռերսպուրգի շրջակայքը գտնուած բամպակի գործարանները նորէն հանգիստ առած են։ Ասոնք քանի մը տարի առաջ ալ նոյնը ըրած էին իրենց աշխատութեան ժամերը պակսեցնել տալու համար։ Հիմակ ալ կը պահանջեն օրական տասը ժամ միայն աշխատիլ, առանց իրենց օրականին վրայ զեղչ մը ըլլալու։ Երեք չորս օրուան դադարէ մը վերջ, երբ ոստիկանութիւնը մէջ մտաւ, գործաւորները չհամակերպեցան։ Ասոր վրայ զինուորները և խաղաղները միմամտելով կրցած են խնդիրը կարգադրել։ Երկու հարիւր գործաւորի չափ ձերբակալուած են որոնք խիստ պատիժներու պիտի ենթարկուին։ Կ'ըսուի թէ խաղաղները իրենց խարազաններով ծեծած են առանց բացառութեան, կիները և տղաքներն ալ։

ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐԻՆ Օտեսա հասած վերջին հեռագիրները կը հաղորդեն թէ այնտեղի ռուսական պահականոցին մէջ համաճարակ մը ծագելով բազմաթիւ զինուորներ զոհ տարած է։ Նոյեմբեր և դեկտեմբեր ամիսներուն մէջ 250 հոգի մեռած են համաճարակէն և հիմա ալ օրը 4 հոգի զոհ կ'երթան։ Այդ համաճարակի պատճառը կը կարծուի թէ Բորթ Արթուրի ջուրն է։ Հեռագիրները թէեւ մանրամասնութիւնները չեն հաղորդեր, սակայն կը կարծուի թէ բժշկական քննութիւն մը կը կատարուի այդ համաճարակին նկատմամբ։

ՈՒԱՇԻՆԿԹՐԷՆ հասած հեռագիր մը կը յայտնէ թէ Ակոնսիլլօ ամէն ջանք ի գործ կը դնէ համոզելու համար Ակուինալտոն որպէս զի Ամերիկացիներուն դէմ թշնամական ցոյցեր տեղի չունենան Փիլիպպինեան բնիկներու կողմէ։

ՎԻԵՆՆԱՅԷ կը հեռագրեն թէ աւստրիական Ռայխսրաթի վերջին նիստին մէջ մեծ աղմուկներ և յուզումներ տեղի ունեցեր են։

ՌՈՒՍԻԱ.— Ալէքսանդր Բ.ի համար Մոսկուայի մէջ կառուցուած յիշատակարանը որուն բացումը գրեթէ տարի մը առաջ կատարուած էր մեծ հանդէսներով, փլաւուեր է։ Կ'ենթադրուի թէ պատուանդանի քար մը ցուրտէն ճաթած ըլլայ։ Մասնագէտներու խումբ մը քննութիւն բացած է այս մասին։

—Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ վերջերս շինուած է ռուսական մարտկոց մը «Բէթրոպաւլովսք» անունով, ի յիշատակ 1854ին ռուսական տորմիղին Բէթրոպաւլովսքի մօտերը անգլիական և ֆրանսական միացեալ ուժերուն վրայ տարած յաղթանակին։

ԽՏԻՎԻՆ վատառողջութեանը դարման տանելու համար երկու մասնագէտ բժիշկներ ճամբայ ելած են Վիեննայէն դէպ ի Եգիպտոս։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.— Անցեալ ուրբաթ օրուընէ ամբողջ Յունաստանի մէջ սկսած են երեսփոխականին ընտրութիւնները։ Այս ընտրութիւններու մէջ կ'ըսուի թէ զինուորականները գործունեայ մասնակցութիւն մը կ'ունենան։ Կը կարծուի որ յառաջիկայ Երեսփ. Ժողովին մէջ ոչ մէկ կուսակցութիւն բացարձակ մեծամասնութիւն ունենայ։

Հեռագիր

ԲԱՐԻԶ, 31 յուն.—Տրէյֆիւսի նկատմամբ վճռաբեկ ատեանին պատժական ճիւղին կատարած քննութիւնը աւարտած կը նկատուի։

—Խորհրդարանական այն յանձնաժողովը որ պիտի քննէ պատժական օրէնքին 445րդ յօդուածը բարեփոխելու առաջարկութիւնը, այսօր պիտի լսէ դատական նախարար Պ. Լոբլէն։ Դատական նախարարը այդ յանձնաժողովին պիտի ներկայացնէ Պ. Մազոյի տեղեկագիրը՝ Պ. Քընէ տը Պոռբրէռի խնդրին նկատմամբ կատարուած քննութեան վրայ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Պ. Պալֆուր ճառ մը արտասանեց յայտարարելով որ Անգլիոյ պատրաստութիւնները ընդհանուր խաղաղութեան համար երաշխաւորութիւն մը կը կազմեն։

ՍՈՖԻԱ.—Պուլկարիոյ Լուիզ իշխանուհին ծանրապէս հիւանդ է, վասն ծննդաբերութեան ատեն թոքատապէ կը տառապէր։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՄԱՀ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ

ՍՈՖԻԱ, 31 յունուար. — Պուլկարիոյ Մարի Լուիզ իշխանուհին ծննդաբերութիւնը շատ դէշ պայմաններու մէջ կատարուած ըլլալով, վիճակը հետզհետէ ծանրացաւ և ժամ 11ին մեռաւ։

Պուլկարի Մարի Լուիզ իշխանուհին ծնած էր 1870 յունուար 17ին։ Պուլկարիոյ Ֆէրտինանտ իշխանին հետ ամուսնացած էր 1893 սարիլ 8 20ին։

ԲԱՐԻԶ —Վճռաբեկ ատեանին պատժական հիւղը այսօր լսեց Պ. Հանոթոյի վկայութիւնը։ Քննութիւնը շարաթ օրը պիտի աւարտի։

—Ֆրանսական Ծերակոյտը միաձայնութեամբ վաւերացուց Ֆրանքֆիտպլեան առեւտրական դաշնագիրը։

—Նիւ Եորքի մէջ ցորենի գինը ինկաւ։ Վերջին գինն է 79.62, փոխանակ 81.25ի։ Լիվերպուլի մէջ՝ 5/11։ Բարիզի ու Մարսիլիոյ մէջ անփոփոխ 21։

Տես Դ. երես՝ Պայպլ Հաուսի հրատարակութիւնները։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ

20 Յունուար 1899

Կ. ՊՈԼԻՍ. — Ծաճրաչափ 759.

Ջերմաչափ 9.

Օդը ամպոտ եւ անձրեւոտ :

Կես օր. — Ժամը 6.39 :

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ԴՈՒՐՍ

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,000,000

ՖԻՆԻՔՍ

ESTABLISHED 1782

ՀԻՄ եալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար առաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութիւն մէջ որոյ բաժնետերերք Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։ Դրամագլուխը և պահեստի դրամերը կը հասնի 4,000,000 անգլիական ոսկի։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մէկ գլխաւոր ապացոյցն է 20,000,000 Անգլիական ոսկւոյ դրամերն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի ցաւոներուն համար։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոցս, որ ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած ցաւները։

Հ. ՕՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ Ծովու եզերաց, Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս խան, գեղանայարկ թիւ 1

ԿԱՂԱՆԴԻ ԵՒ ԾՆՆԴԵԱՆ ԱՌԹԻՒ ԸՆԴԱՌ ՏՐՈՒԵԼՈՒ ՕԱՐՄԱՐ ԳԻՐՔԵՐ

Նամակներ առ երիտասարդս, երես 131 գին 5 դահեկան։

Նամակներ առ օրիորդս, երես 126 գին 5 դահեկան։

Նամակներ առ նորապսակ ամուսինս, երես 144 գին 5 դահեկան։

Ապացոյց քրիստոնէութեան, երես 462 գին 2 դահեկան։

Ծագումն քրիստոնէութեան, երես 406 գին 5 դահեկան։

Երգեր ու եղանակներ, երես 200 գին 3 դահեկան։

Ճամբորդութիւն (պատկերազարդ), երես 532 գին 8 դահեկան։

Մեծ ճշմարտութիւններ, երես 106 գին 2 դահեկան։

Ցովսեփայ պատմութիւնը, երես 154 գին 4 դահեկան։

Նամակներ առ ընտանիս, երես 248 գին 4 դահեկան։

Նամակներ առ մայրս, երես 138 գին 2 դահեկան։

Կեանք և կենցաղ, երես 132 գին 2 դահեկան։

Քրիստիի Հին Նուագարանը (պատկերազարդ), երես 114 գին 2½ դահեկ։

Կենդանաբանութիւն երես 283 գին 5 դահեկան։

Կը ծախուին Պայպըլ Հաուսի Գրատան մէջ ի Ֆինսպանբրիար Եօգուրու։ 173

ՇՈՒԵՆԱՒԱՇԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայէ և Պոլսոյ միջև կանոնաւորապէս բանող

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Փետր. 6 Սիւո